

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Första Kammaren. N:o 9.

Fredagen den 24 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Upplästes ett inlämnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Landshöfdingen herr *H. Gyllenram* är tills vidare förhindrad genom sjukdom att infinna sig vid öfverläggningarne i Riksdagens Första Kammare, hvilket intygas.

Stockholm den 23 Februari 1888.

E. G. Johnson,

med. dr.

Upplästes två till Kammaren inkomna protokoll af följande lydelse:

1888 den 22 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr borgmästaren *Eskilander Thomasson* ..... 47 röster,
» häradshöfdingen *Sebastian Oskar Gustaf Bergius* .... 1 röst;
till följd hvaraf herr borgmästaren *Eskilander Thomasson* blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

C. Fr. Wärn.

Alfred Piper.

J. Smedberg.

Hans Andersson.

1888 den 22 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anstält nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren *Magnus Wilhelm Huss* ..... 44 röster,
 » härads höfdingen *Carl Birger Hasselrot* ..... 4 »
 till följd hvaraf herr revisionssekreteraren *M. W. Huss* blifvit till
 Riksdagens justitieombudsmans efterträdare utsedd.

C. Fr. Wærn.

Alfred Piper.

J. Smedberg.

Hans Andersson.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att dessa protokoll skulle läggas till handlingarna, äfvensom att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrifvelse till Konungen med anmälan om de verkställda valen, dels ock till den paragraf derom, som borde i riksdagsbeslutet införas.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, och n:o 24, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 19, i anledning af väckt motion om ändring af § 11 i ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter;

n:o 20, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 2 § utsökningslagen; och

n:o 21, i anledning af väckt motion om upphäfvande af gällande lagbestämmelser i fråga om morgongåfva.

Herr *Mankell* väckte en motion, n:o 71, angående skrifvelse till Konungen med begäran om inskränkande af den akademiska domsrätten.

Denna motion blef på derom framställd begäran bordlagd.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, statsutskottets den 22 innevarande februari bordlagda utlåtanden n:is 18—23.

Föredrogos och lades till handlingarne lagutskottets den 22 i denna månad bordlagda memorial n:o 15, i anledning af återremiss från Andra Kammaren af utskottets utlåtande n:o 10 öfver väckt motion om ändrad lydelse af 26 kap. 1 § rättegångsbalken.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 22 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 16—18.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Holm* under tre veckor från och med den 28 innevarande månad, herr *Näsström* under tre veckor från den 7 nästkommande mars samt herr *Tham. Wilhelm*, under tre veckor från denna dag.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, äfvensom protokollet för den 17 innevarande månad; hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,42 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 25 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående villkoren för tillverkning af brännvin.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Christenson* under 21 dagar från den 28 innevarande månad.

Efter föredragning af herr *Mankells* den 24 i denna månad bordlagda motion, n:o 71, angående skrifvelse till Konungen med begäran om inskränkande af den akademiska domsrätten, beslöt Kammarén, på framställning af herr grefven och talmannen, att hänvisa denna motion till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogos å nyo och biföllos statsutskottets nedannämnda, den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 18, i anledning af såväl en af Kongl. Maj:ts afgifven proposition som ock en af enskild motionär gjord framställning i fråga om eftergift af kronans rätt till vissa danaarf;

n:o 19, i anledning af väckt motion om beviljande af statsanslag för länsmansbostället Wåhlas n:o 3 deltagande i Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsföretag;

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsondring af jord från indragna militiebostället Basebo n:o 1 i Kalmar län;

n:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsondring af jord från kungsgården Noret i Kopparbergs län; samt

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsondring af jord från kronolägenheten Stora Trädgården i Helgona socken af Södermanlands län.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 22 och 24 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar.

1 punkten.

Herr Tamm, Hugo: Jag skall endast anhålla att få rätta ett tryckfel. I första punkten andra raden af utskottets hemställan står: »att vid inträffande *arrendelägenhet*» o. s. v.; det bör vara: att vid inträffande *arrendeledighet* o. s. v. *Försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar.*

Friherre Klinckowström: Liksom jag vid föregående tillfällen i denna kammare, då denna fråga förevarit, motsatt mig densamma och gifvit skäl därför, anser jag äfven nu min pligt vara att framställa några anmärkningar mot den ifrågavarande kongl. propositionen rörande försäljning af mindre kronolägenheter. Det är nemligen, mina herrar, tvenne hufvudsakliga anledningar, hvarför jag icke kan biträda det beslut, hvartill statsutskottet kommit.

För det första anser jag, att försäljning af kronolägenheter icke utan trängande behof bör ega rum. Det är för staten af stort värde att inom landet ega dessa lägenheter, och äfven om en försäljning af sådan statens egendom skulle ega rum, hvilket jag för min del ingalunda vill förorda, tror jag icke att den närvarande tidpunkten vore därför lämplig. Vi veta litet hvar, att jordvärdet under de senare åren betydligt fallit, och att just då utan trängande behof försälja en så betydlig massa af mindre kronolägenheter finner jag alldeles icke med god hushållning förenligt. Om vi slå upp ifrågavarande statsutskottets utlåtande, så finna vi längst ned på sidan 17, att det här är fråga om, att Riksdagen skulle fatta ett sådant beslut samt gifva Kongl. Maj:t öppen rätt att, i den mån sådant kunde ega rum, försälja icke mindre än sammanlagdt 921 kronolägenheter med ett taxeringsvärde af något öfver 8 millioner kronor. Det är således fråga om att afhända staten en högst betydlig del af dess fasta egendom.

Den andra anmärkningen har framstälts af reservanterna, hvilka utgöras af samtliga statsutskottets ledamöter från Andra Kammaren. Det är således en högst betydlig demonstration, om jag så får säga, och som icke bådär godt för statsutskottsutlåtandets antagande af Riksdagen i den form utskottet önskar. Det är nemligen så att reservanterna motsätta sig icke försäljningen af ifrågavarande lägenheter, och detta af lätt begripliga skäl, men den summa penningar, som derigenom skulle till statsverket inflyta, vilja de se använd på annat sätt, än statsutskottet här föreslagit. Statsutskottet vill nemligen, att för de medel, som inflyta genom försäljningen af de mindre kronolägenheterna, skall inköpas skogbärande marker eller sådana, som kunna till skogbärande förvandlas, då reservanterna deremot vilja, att de inflytande medlen skola användas till amortering af statsskulden.

*Försäljning af
åtskilliga min-
dre krono-
egendomar.*

(Forts.)

Den viktigaste anledningen likväl, hvarför jag vågar för min del motsätta mig den ifrågakvarande försäljningen, är den, att jag anser, att så länge ännu icke frågan om vårt försvarsväsendes omändning blifvit slutligt afgjord af båda statsmagterna, det vore för tidigt att afhända sig just dessa små jordlägenheter, som kunna vara både nyttiga och nödiga för ett ombildande af indelta armén. Herrarne torde påminna sig, att jag icke en, utan jag tror tjugo gånger, uppträdt i denna kammare till försvar för vår indelta armés bibehållande samt att indelningsverkets börda måtte aflyftas från de nu skattskyldiga hemmanen. Det är en tanke, som så till vida funnit genklang i hela landet, att, som hvar och en torde påminna sig, år 1883, då det var fråga om att rivva sönder vår indelta armé och reorganisera försvaret genom en dålig efterhärming af preussiska systemet, uttalade sig hela landet på ett så bestämdt sätt mot en sådan anordning, att jag tror det till stor del beredde hela förslaget fall, och med i detta fall följde den dåvarande så kallade ministären. Jag tror fullt och fast, att innan den nuvarande regeringen uttalat sig klart och tydligt i princip, hvarthän den önskar komma med afseende på denna för fäderneslandet högst viktiga fråga, förr kan icke regeringen begära något synnerligt tillmötesgående för en ny organisation af försvarverket; och det är därför tvifvelaktigt, om nu föreliggande försäljningsfråga skall vinna sådan framgång, regeringen önskat, så vida icke Riksdagen får veta, huru regeringen tänkt sig den viktiga frågan rörande indelta arméns reorganisation. Så länge jag har en röst i denna kammare, skall jag alltid bjuda till att strida mot ett förstörande af vår indelta armé. Den är, enligt min fasta öfvertygelse, det starkaste och bästa värnet för konungamagten i Sverige.

På dessa grunder yrkar jag, herr greffe och talman, afslag å förevarande punkt i utskottets hemställan.

Herr Stråle: I allmänhet är jag emot sådana försäljningar af kronans fasta egendom som nu föreslås. Denna egendom är ett arf, som vi fått af våra förfäder, och jag hoppas att Sverige skall lemna samma arf åt våra efterkommande. Jag skulle icke heller nu understödja det förevarande förslaget, om icke det uttryckliga vilkor vore stadgad, att de inflytande medlen komma att användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark. Man kan med fog säga, att det arf vi på detta sätt lemna efter oss sannolikt är lika, om ej mera, värderikt än de nu till försäljning föreslagna mindre domänerna. Det lärer nemligen icke vara obekant för någon af oss, att det på åtskilliga ställen vore en mycket lämplig anordning att anskaffa kronoparker, som kunna bilda skogar, ty hushållningen med skogen hos många enskilde har urartat till misshushållning, framkallad af tvingande behof, som gör saken i viss mån ursäktlig; och det vore för regering och representation en värdig omsorg att försöka afhjelpa en sannolikt blifvande skogsbrist genom ifrågakvarande anordningar. I fråga om en mera allmän försäljning af domäner tillåter jag mig att, såsom stöd för min nyss yttrade åsigt nämna, att jag under min embedstid haft ganska mycket att göra med sådana fastigheter i Stockholms län, der ett betydligt antal förefinnes. Vis-

serligen måste jag medgifva, att när, såsom någon gång förhållandet undantagsvis är, en kronodomän ligger på betydligt afstånd från de öfriga, så att för domänintendentens inspektion och öfriga åtgärder som kunna påkallas, särskilda resor erfordras, giltigt skäl kan anföras för försäljning med stadgadt vilkor; men i de flesta fall då egendomarne utgöra en temligen närbelägen komplex, synes det mig att en försäljning är oberättigad.

*Försäljning af
åtskilliga min-
dre krono-
egendomar.
(Forts.)*

Såsom skäl mot försäljningen har den senaste ärade talaren åberopat det förhållande, att arrendena nu äro lägre än för några år sedan och följaktligen, att dels flere egendomar komme att innefattas under detta beslut om försäljning, dels ock att prisen komme att ställa sig lägre nu än för några år sedan. Detta är sant; men å andra sidan lär äfven inköp af skogbärande mark kunna ske för billigare pris nu än förr.

För försvarsfrågan intresserar jag mig lika varmt som den föregående ärade talaren, men jag hemställer till Eder, mine herrar, om utsigterna för att i stort ordna denna angelägenhet för närvarande äro sådana, att det af sådan orsak kan vara lämpligt att fördröja anordningar, som eljest böra anses nyttiga, och sålunda låta det föreliggande förslaget falla i afvaktan på den mycket stora och genomgripande förändring, för hvilken tidpunkten ännu icke af oss kan skönjas. På grund af dessa i korthet antydda skäl tillåter jag mig att tillstyrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Tamm, Hugo: Herr grefve och talman, mine herrar! Statsutskottets ledamöter från denna kammare hafva ansett sig skyldiga att enhälligt tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition i förevarande fråga. Jag skall därför bedja att få framhålla de skäl, som hafva bestämt oss i detta fall. Den första fråga, som härvid kommer å bane, och som äfven upptogs af den förste talaren, har säkerligen inom många sinnen i denna kammare vunnit genklang, eller att det ligger fara i att afhända staten den fastighet den nu eger, och äfven jag hyser i detta fall stor betänklighet, åtminstone om statens fasta egendom skall utbytas mot lös sådan.

Kongl. Maj:t anför för denna försäljning, bland andra skäl, särskildt den dyra förvaltningen; och det kan ju icke nekas, att, om man ser på de kostnader, hvartill såväl sjelfva taxeringen vid utarrendering af dessa små hemman som äfven de ofta påkommande inspektionsresorna för nybyggnader och reparationer m. m. belöpa, sig, detta skäl kan hafva bindande kraft. Men jag vill för min del tillägga ett annat, och dervid vänder jag mig till dem af herrarne, som sysselsätta sig med praktiskt jordbruk. Den tid är nu förbi, då man kunde säga, att den, som icke dugde till något annat, kunde kasta sig på att sköta jordbruk. Jordbruket behöfver nu lika mycken intelligens och arbetskraft som någon annan näring. I kännen väl vigten af att afväga, huru ett bruk skall ordnas, icke efter hemmanets af andra orsaker fastställda gränser, utan så att kostnaderna för dettas häfd icke blifva för dyra, huru man bör ordna skiften och växtföljd efter just sin jords beskaffenhet, huru man efter sin egendoms förhållanden måste bestämma sig för olika kreatursbesättning

Försäljning af
atskilliga min-
dre krono-
egendomar.
(Forts.)

och deraf följande olika produktion samt dermed sammanhängande olikartade byggnader. När man så vet, huru svårt detta är för den enskilde, och ser talrika exempel på att brott mot dessa grundregler nedbringa ofta nog nettobehållningen till ett intet, synes det mig också naturligt, att det för staten, som i detta fall måste verka mera efter en gemensam norm, omöjligen kan på sina öfver hela landet spridda egendomar vidtaga sådana förändringar, att icke dess jordbruk komma att blifva efter i stället för att kunna följa den friskare utveckling, jordbruksnäringen i våra tider kräfver med nödvändighet. Derför ser jag i de nu inträffade nya förhållandena, som kräfva enskild företagsamhets ihärdiga arbete, ett ytterligare skäl att åt denna öfverlemna dessa mindre jordbruk.

Men jag skulle ändå stå vägande i detta fall, huru man borde göra, om icke Kongl. Maj:ts proposition innehölle såsom vilkor för en dylik försäljning, att staten skall köpa annan fast egendom, nemligen skogar. Detta vilkor önska reservanterna från Andra Kammarerna utbyta mot det, att de inflytande medlen skola användas till amortering af statsskulden. Men jag hemställer: är detta sätt att använda dessa medel någon fast placering? Genom snart sagdt ett penndrag kunna ju nya obligationer utfärdas, och då äro vi i samma ställning som förut; mig synes, att då Andra Kammarernas ledamöter som grund för sin åsigt åberopat en kongl. proposition som förut afgifvits i ämnet, hade det varit skäl att äfven anföra hvad i den några rader längre ner förekommer, ty der läsas följande ord: »naturligtvis utesluter detta icke tillfället att framdeles på annat sätt disponera dessa medel, derest Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen skulle finna sådant af då varande inträdda förhållanden påkalladt». Kongl. Maj:t sjelf synes således icke då sjelf ansett detta placering af penningarne i inköpta obligationer så synnerligt säkert, och jag kan ej underlåta att fästa uppmärksamhet vid att denna proposition framlades året före 1883 års riksdag.

Då jag således för min del ingalunda kan anse inköp af obligationer på något sätt för en god placering af statens nuvarande fastighetsvärden, blir frågan: är det fördelaktigt att placera dem i skogar? Ja, och såsom skäl härför anför Kongl. Maj:t mycket riktigt, att det enskilda skogskapitalet efter hand nedgår, till fara för skogsbrist och minskad export. Vore detta allt, vore saken ej så farlig som nu. Men man måste fästa sig vid ett förhållande af vida vådligare art, som erfarenheten visat inträffa med skogsmark i enskild ego, och det är, att denna förlorar allt mer och mer sin reproduktionsförmåga, d. v. s. sin förmåga att frambringa dessa större värdefullare träd och täta jemna bestånd, och detta helt naturligt af det skäl, att det lönar sig bäst för egaren att begagna sig af skogen på det för honom mest vinstgifvande sätt, som är att efter hand utplocka öfver hela sin skog träden, allt efter de äro begagnbara till salu eller för eget behof — och då skall framtidens skog bildas af dessa öfverväxta innan-sjuka marbuskar, som aldrig blifva dugliga träd och genom sin ojemua och långsamma tillväxt utsätta sjelfva skogsmarken för sol och vind, hvilka uppräta skogsmyllan och småningom förvandla skogsmarken till öde hed. Denna omständighet, att reproduktions-

förmågan aftager hos skog i enskild ego, har också i utlandet framkallat stränga lagbestämmelser för att tvinga den enskilde egaren att vårda sin skog, men huru stränga lagar man än i detta hänseende stiftat, hafva dessa dock visat sig, efter alla kompetenta auktoriteters utsago fruktlösa, och den öfvertygelsen alltmer rotfäst sig att endast den skog, som är i statens hand, bibehåller sin reproduktionsförmåga, hvarföre ock dessa länder, ehuru de ega proportionsvis ofantligt mera statsskogar än Sverige, årligen söka att öka dessa. Sa t. ex. i Preussen använder man årligen 2 milljonen mark till skogsinköp. Det synes mig således klart, att skog i statens hand är för landet en högeligen vigtig sak, och detta så mycket mera i Sverige, som sjelfva vår lagstiftning går i en riktning, som måste allt mer och mer förderfva skogarne, i hvilket afseende jag hänvisar till författningarne rörande hemmansklyfning och laga skifte, hvilka, huru gagneliga de än kunna vara i socialt och politiskt hänseende, för skogen åtminstone äro olycksbringande, då de stycka sönder skogsmarken i små lotter och då man vet att orduad skogsskötsel förutsätter större komplexer.

Men om det nu, teoretiskt sedt, är nyttigt, att staten eger skogarne, måne det också för denna är ekonomiskt klokt att utbyta jordbruksfastighet mot skogsfastighet? Jag svarar obetingadt ja. Ty, mine herrar, om vi blicka ut öfver världen i stort, hvad hafva vi egentligen för garanti för att jordvärdet kommer att stiga? Jo, vi hafva en, och det är penningvärdets fall. Men knappast någon annan, ty det finnes så ofantliga vidder och sträckor i världen, som kunna konkurrera i detta fall, att man sannolikt icke har stor utsigt, att jordvärdet skall kunna hållas uppe annat än genom penningens fall. Men i afseende på skogarne är förhållandet motsatt. Skogsvärdets stigande påverkas icke blott af penningens fall, utan äfven deraf att den areal, som på hela vårt jordklot bär skog, minskas ständigt och jemt, hvadan skogen tränges tillbaka till de trakter, som endast till skogsbörd äro lämpliga, af hvilka vårt land intager en betydlig del. Detta bekräftas ju äfven af erfarenheten i Sverige, ty under det jordbruksarrendena af statens egendomar fallit och i närvarande stund beräknats till blott 2,700,000 kr., framvisar afkastningen af statsskogarne ett vida mera glädjande resultat. Under femårsperioden 1870—74 utgjorde inkomsterna af skogarne 775,000 kr.; under åren 1875—79 959,000 kr. och under åren 1880—84 1,410,000 kronor, vid hvilket belopp det sedermera hållit sig. Man har sagt, att detta beror på de gamla, besparade skogarne i Norrland. Ja väl, men på statsskogarne har man ej anledning antaga öfverafverkning och ser man på de skogar staten eger i södra delen af landet, finner man, att de icke lemnat så obetydliga inkomster. Af de revier, å hvilka afverkning under 1884 skett, hafva inom 5 revier af Örebro och Vestmanland inkomsten varit 3,75 kronor, inom 12 revier af Östra distriktet 3,60 högst 9,16, inom 5 revier af Västra distriktet 3,82 högst 12,25, inom 6 revier af Smålands distrikt 3,05 högst 6,98, inom 1 revier af Södra distriktet 5,95, allt pr hektar, och ändock har domänstyrelsen varit ytterst sparsam med afverkningen å dessa skogar. Annu mera inkomstbringande blifva statsskogarne i en framtid, då

*Försäljning af
åtskilliga min-
dre krono-
egendomar.*
(Forts.)

*Försäljning af
åtskilliga min-
dre krono-
egendomar.*
(Forts.)

statens skogar här i landet säkert snart blifva de enda, som kunna lemna groft och moget virke, som redan nu i Norrland betalas mycket högt, ja till öfverpris, hvilket exportören kan göra för att dermed få sina stocknotor för utländska köpare begärliga genom de grofva dimensionerna t. ex. 4 × 11 tum, och hvilken betydelse har det ej för landets egna innevånare att till serskilda behof kunna få köpa dessa grofva timmer, hvilka dock aldrig kunna undvaras?

Nu invänder man, att statens förvaltning är så ofantligt dyrbar. Jag medgifver det som allmän regel, men om det är någon industri, staten skall kunna sköta, så är det just denna. I de flesta fall inskränker den sig till bevakningen, och ingen industri finnes, der bruttointkomsten ställer sig så högt i förhållande till utgifterna som i denna. Jag tror således, att man i detta hänseende icke behöfver hysa någon fruktan.

Medgifver man således, att det är fördelaktigt, att staten blir skogssegare i stort, beror dock affärens rentabilitet i väsentlig mån på inköpspriset af skogarne och dervid har man bästa ledning uti den hittills vunna erfarenheten. Jag har gått igenom hvarje skogsköp, som skett för dessa penningar. Jag vill icke trötta kammaren med att uppläsa dem. Jag vill endast nämna vissa som exempel. Så har staten inköpt en skogsmark i Kalmar län för 2,09 kronor pr tunnland skogsmark, delvis beväxt med ungskog; en i Skaraborgs län för 9,15. deraf $\frac{2}{3}$ skog bärande med 10—25 årig skog; i Jemtland 40,000 tunnland för 3 kronor, hvarvid ungskog och medelålders skog under 10 tunnland medföljer; i Örebro län öfver 7,000 tunnland för 7,37 med ung- och medelålders skog; uti Södermanland en mindre park der ståndskogens värde öfverstiger hela köpskillingen.

Också framställes inom utskottet ingen anmärkning mot dessa köp, oaktadt flera ledamöter kände till sådana från sina hemtrakter. Jag tror därför man kan hafva all anledning att antaga, att, när dessa försäljningar och inköp hittills skötts så, man icke behöfver frukta, att de komma att skötas sämre hädanefter.

Till sist ber jag att få svara på friherre Klinckowströms anmärkning, att det vore oförståndigt att sälja jorden nu. Det är sant, att jorden för närvarande står lågt i pris, men det finnes egendomar, som stå ännu lägre, och det är sådana, der den grofva skogen är uttagen och der egaren icke på 30 à 40 år kan beräkna att få någon inkomst; och det är just sådana skogar, som äro för staten de lämpligaste, billigaste och bästa att inköpa.

Jag har nu så godt jag kunnat sökt framställa, att staten bör vara skogssegare, att skogen befinner sig säkrast i statens hand och att både erfarenhet och teori visa, att skogsdomäner stiga ofantligt mycket mer i värde än jordbruksdomäner, och att således förflyttandet af kapital, som nu är nedlagdt i jorddomäner, till placering i skogsdomäner ingalunda är någon dålig affär; och så varmt jag är öfvertygad, att det föreliggande är ett godt och nyttigt förslag, ber jag denna kammare så enhälligt som möjligt sluta sig till Kongl. Maj:ts proposition, på det att Riksdagen ej må begå ett sådant missstag som år 1824, då så stor del af statens egendom — de allmänna

skogarne — bortslumpades, ty här gäller skaldens ord, att »år få gälda hvad stunden brutit».

Jag anhåller att få yrka bifall till första punkten af nu föredragna utlåtande.

*Försäljning af
åtskilliga min-
dre krono-
egendomar.
(Forts.)*

Friherre Klinckowström: Jag har vid mitt förra uppträdande i frågan gjort ett misstag rörande de uppgifter, som på sid. 17 i utskottets utlåtande förekomma angående de till försäljning föreslagna kronolägenheterna. Ehuru Kongl. Maj:ts befallningshafvande och domänstyrelsen föreslagit, att alla sådana kronolägenheter skola försälas, för hvilka arrendesumman uppgick till högst 500 kronor — deras antal uppgår till 921 med ett taxeringsvärde af 8,192,900 kronor — har Kongl. Maj:t ej ansett, att flera sådana nu böra försälas, och således icke begärt Riksdagens medgifvande för flera än dem, hvilkas arrendesumma uppgår till högst 400 kronor. Dessa lägenheters antal stiger endast till 620 och taxeringsvärdet utgör omkring 5 millioner kronor.

Hvad den siste ärade talarens anförande beträffar, har jag äfven några få anmärkningar att deremot göra. Han har ganska vidlyftigt pläderat för en försäljning af de ifrågavarande kronolägenheterna på den grund, att det är för Kongl. Maj:t och kronan mycket svårt att med kunskap och skicklighet förvalta, vårda och sköta dessa många kringspidda kronolägenheter. Herr Tamm tyckes dervid förgäta, att dessa egendommar i allmänhet äro utarrenderade, och det är på deras arrendatorers skicklighet såsom jordbrukare, som deras skötsel beror. Kongl. Maj:t har, sedan en kronolägenhet för ett visst antal år blifvit utarrenderad, icke att befatta sig med dess skötsel. Hvad beträffar herr Tamms yttrande angående den fara, som skulle ligga i att låta den genom försäljningen uppkomna tillgången användas till gäldande af landets skuld, så har jag alldeles icke pläderat för någon försäljning; men skulle dock vilja försvara en sådan åtgärd i afseende på medlens användning dermed, att, då herr Tamm menar, att man endast med ett penndrag skulle kunna utfärda nya obligationer, så är detta icke fullt riktigt. Det fordras många åtgärder af bada statsmagterna samfäldt för att åstadkomma ett obligationslån. Beslutas ett nytt lån, är det för Kongl. Maj:t lätt att inom de gränser, Riksdagen gifvit för Kongl. Maj:t utfärda obligationer; men annars är det icke lätt att blott med ett penndrag bringa landet i ny skuld.

Hvad skogskapitalet angår, som herr Tamm påstår minskas allt mer och mer, så har regeringen dertill sjelf till stor del skulden, ty det är icke en utan många gånger, som det i riksdagen varit fråga om att, beträffande den enskildes vård om skogen, utfärda en lag i samma riktning, som den, hvilken utmärker skogslagstiftningen för några af de norrländska länen. Härtill har regeringen ej varit villig, och följen deraf är just ett slöseri med skogen, som verklig är förvånande. Afverkningen och försäljningen af s. k. pitprops är t. ex. ett af de värsta förderf för skogen, och denna handtering har pågått i så stor skala, att, om ej snart en hämsko sättes på ett dylikt förfarande, det är fara värdt, att vi snart äro utan skog i Sverige. Om regeringen tänkte sig för i dessa frågor, så vore ännu

*Försäljning af
åtskilliga min-
dre krono-
egendomar.*
(Forts.)

mycket att göra med afseende på värden af dessa skogar, utan hvilka landet snart sagdt icke mer blir beboeligt.

Hvad vidare angår det, som af herr Tamm anfördes såsom bevis på, att endast staten kan riktigt vårda skogen, får jag anmärka att, ehuru inkomsterna af statens skogsdomäner år efter år ökats, detta kan bero dels på ökad afverkning, dels äfven, hvad Norrland beträffar, derpå, att den olyckliga norrländska jernvägen blifvit framdragen till trakter, der förr icke skogsafverkning kunnat ega rum till följd af bristande kommunikationer.

Jag har uppmärksamt följt med det försvar, som den siste ärade talaren afgifvit till förmån för detta utskottets förslag, och jag kan försäkra kammaren, att jag icke i någon mån deraf funnit mig öfvertygad om det rigtiga i föreliggande betänkande, hvarför jag nödgas fortfarande yrka afslag, och jag får vördsamt påminna kammaren derom att, då frågan förut förevarit, kammaren afgifvit en sådan demonstration mot att afhända kronan dess egendom, att jag på grund deraf vågar uttrycka min förhoppning, att kammaren icke nu skall komma att visa sig vara af annan mening än den, som förut i kammaren varit den öfvervägande.

Grefve Klingspor: Jag har egentligen fäst mig dervid, att enligt det kongl. förslaget de genom försäljningen åstadkomna tillgångarne skulle komma att användas till inköp af skogsbärande eller till skogsbörd tjenlig mark. Stiftandet af lagar för den enskilda skogshushållningen har länge varit ett önskningsmål, men det har mött stora praktiska svårigheter att genomföra sådana, som kunde vara verksamma i den dermed afsedda riktningen; för att emellertid i någon mån motverka den stora minskning i skogstillgången, som blifvit en följd af den enskilda misshushållningen med skogen, är det, enligt min åsigt, stort skäl i, att staten inköper så mycket som möjligt af skogsbärande mark, som nu till billigt pris kan erhållas. Staten är, enligt mitt förmenande, den rätte skogsegaren, och här är nu ett synnerligen lämpligt tillfälle att föröka statens skogsegendom. Den långsamma återväxten är ett af de skäl, hvarför den enskilde aldrig skall kunna sköta sin skog, såsom sig bör. Vi hafva deremot i Tysklands och Österrikes skogsförvaltning sett exempel på, huru staten kan sköta skog. I stället för att, såsom förut, lemna 2,000 kubikfot per tunnlandet, lemna skogen der under bättre vård dubbla, ja tredubbla afkastningen. Man kan lätt föreställa sig, hvilken stor tillökning i statsinkomster detta gör, och jag är viss på, att med en dylik skötsel statens skogar skulle inbringa åtskilliga millioner kronor mer än förut. Ett annat praktiskt skäl, hvarför staten bör inköpa skogsmark, såsom nu är föreslaget, är den stora nyttan, som bildandet af kronoparker på flera ställen i landet skulle medföra för den angränsande trakten, då derigenom den enskilde kan få sitt behof af skogsprodukter tillfredsstäldt.

Med anledning af hvad jag nu tillåt it mig anföra, anhåller jag att på det varmaste få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Leijonhufvud: Vid åtskilliga tillfällen, då det förut

varit fråga om att försälja sådana kronohemman, som årligen gifva en större arrendesumma än 200 kronor, har jag uttalat mig mot beslut i sådan riktning, dels därför att i allmänhet, då kronan gör sig af med sina fastigheter, som då förvandlas till penningar, dessa så lätt användas för löpande utgifter och försvinna, dels medan fall kunna inträffa, då kronan sjelf blir i behof af en del af dessa egendomar, och då måste till flerdubbelt pris återlösa hvad som erfordras. Hvarför jag denna gång instämt i ett tillstyrkande af den kongl. propositionen i ämnet, är därför att jag finner förslaget vara moderat, då det stannar vid egendomar med ett årligt arrende af högst 400 kronor; det är vidare med tillräcklig visshet intygadt, att deras förvaltning är alltför dyr och kostsam, och slutligen och förnämligast är det därför, att de genom försäljningen influtna medlen äro af Kongl. Maj:t föreslagna att användas till inköp af nya fastigheter, nemligen skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, ett förslag, hvori jag till fullo instämmer. Den meningsskiljaktighet, som yppat sig mellan utskottsledamöterna från Första och Andra Kammaren, har icke gällt sjelfva försäljningen, utan just medlens användning, och skilnaden har legat deri, att Andra Kammarans ledamöter, i öfverensstämmelse med det hos dem vanliga åskådningssättet med afseende på statshushållning, ansett det fördelaktigt att använda de influtna summorna på sådant sätt, att den största kontanta inkomst deraf genast skulle erhållas, eller till inköp af statens egna obligationer. Då nu dessa obligationer löpa med en ränta af omkring 4 procent, kunde man äfven anse, att de influtna medlen komme att gifva en afkastning af 4 procent. Skulle de deremot nedläggas i skogsegendom, anse reservanterna att vården häraf komme att kräfva dryga kostnader och en lång tid att förflyta under skogens tillväxt, innan någon afkastning kunde beräknas, och denna kunde ej heller antagas komma att motsvara 4 eller 5 procent på det till inköp och vård af den skogbärande marken använda kapitalet jemte derå upplupen ränta på ränta; dessa deras beräkningar äro obestriddligen rigtiga, om man fäster sig vid siffran. Jag har emellertid med Första Kammarans öfrige utskottsledamöter ansett det vara af större vikt, att kronan lade sig till med skogsegendom. Visserligen vill jag icke gå så långt som en föregående talare, som ansåg det omöjligt för enskilde att rätt sköta sin skog; men för att det skall kunna ske med fördel tror jag dock, att den då bör förefinnas i större complexer. Nu är större delen af landet süder om Norrland deladt i små hemman, som aldrig kunnat frambringa skog utöfver eget behof, och detsamma är eller blir inom kort äfven fallet med många större egendomar, sedan skogen raserats. Någon ordnad skogsskötsel, ledande till ökad tillgång på skogsprodukter, är ej att för framtiden påräkna å de mindre egendomarne. Sällan lära egarne af sådana hafva tillfälle att under den långa följd af år, som skogen behöfver för sin tillväxt, undvara afkastningen deraf och troligen komme under tiden egendomen i någon egares hand, som vore i behof af penningar och därför ej tvekade att tillgripa sjelfva skogskapitalet i stället för den normala årsafkastningen. Det kan därför lätt inträffa, att man snart nog på stora vidsträckta trakter af landet kommer

*Försäljning af
åtskilliga min-
dre krono-
egendomar.*

(Forts.)

Försäljning af att sakna enskilda skogar, som kunna tillfredsställa behovet af virke, och det vore då endast derigenom, att kronoparker med sparad skog i de olika delarne af landet funnes, som denna brist kunde afhjelpas. Jag antager äfven, att detta skulle ske till ett pris, som icke för dem, som här måste förse sig med sitt behof af timmer, blefve alltför betungande. Mot ett sådant antagande har från utskottsledamöternas sida från Andra Kammaren framhållits, att det t. ex. på Öland icke för närvarande är möjligt för den enskilde att från dervarande kronoparker erhålla sitt virkesbehof till rimligt pris. Så länge det emellertid ännu finnes skog qvar på det nära liggande och lätt tillgängliga småländska fastlandet, och de på marknaden gängse prisen äro så låga, är det naturligt att man ej på Öland finner fördelaktigt att anlita kronoparkerna, hvarifrån någon försäljning af skogsprodukter under verkliga värdet ej kan ske. Men den tid kan snart komma, då de enskilda skogstillgångarne för stora delar af landet äro medtagna, och då kronoparkerna äro de enda, hvarifrån de kringboende kunna erhålla skog till billigt pris och de blifva då af högsta betydelse för orten. Jag antager nemligen, att deras förvaltning icke bör ensamt gå ut på, att staten skall erhålla den största möjliga pekuniära vinst eller att med begagnande af lokala förhållanden söka uppdrifva prisen till det högsta möjliga. Allt detta gör, att jag för min del anser mig böra tillstyrka ett användande af den påräknade försäljningssumman till inköp af skogbärande mark.

Den förste talaren trodde, på grund deraf att Andra Kammarens utskottsledamöter så allmänt reserverat sig, att Andra Kammaren icke skulle komma att ansluta sig till det af regeringen framlagda förslaget. I sådant fall kommer frågan att falla, ty gemensam votering läter icke kunna ega rum, och denna utgång skulle jag taga mycket lugnt, isynnerhet som jag icke är säker på, att det just nu är rätta ögonblicket att försälja dessa kronoegendomar. Följden blefve endast den, att ifrågavarande lägenheter komme att stanna ännu ett tiotal af år i kronans ego, hvilket jag ej skulle taga illa. Såsom förhållandena nu äro, anhåller jag att få instämna med dem, som yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr grefven och talmannen, enligt de derunder framställda yrkandena, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och sedermera på afslag derå, samt förklarade sig finna den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 1 punkten i statsutskottets utlåtande, n:o 23, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—71;
Nej—11.

2 punkten.

Bifölla.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande, n:o 16, i anledning af väckt motion om bestämmande af straff för uraktlåten vård om hundkreatur.

*Frågasatta
lagbestämmelser
om straff
för uraktlåten
vård om hund-
kreatur.*

Herr Sjöcrona: Som herrarne behagade inhemta af det föredragna betänkandet, har jag reserverat mig mot den mening, som gjort sig gällande hos utskottets flertal, och det är således min skyldighet att redogöra för min åsigt i denna fråga. På grund af de upplysningar, som lemnades inom utskottet, är jag i likhet med utskottet öfvertygad om, att mycken förargelse och skada åstadkommes derigenom, att personer, som ega hundar, icke egna dem erforderlig vård, utan låta dem komma in på andras egomarker och skada andra hemdjur, synnerligast får. Deremot kan jag icke instämma i utskottets åsigt, att någon afsevärd förbättring i detta hänseende skulle kunna vinnas genom ändrade lagbestämmelser. Vi hafva, såsom herrarne af utskottets betänkande likasom af vanliga lagbokseditioner kunna inhemta, redan i 22 kap. 7 § byggningsbalken bestämmelser angående ersättning för sådan skada. Dessa bestämmelser äro visserligen något gammalmodigt affattade, men, enligt min åsigt, ganska tillfredsställande, om de verkligen tillämpas. De innehålla att, om en hund skadar djur, som icke kan ätas, skall hundegaren betala det skadade djurets halfva värde. Kan djuret ätas, får egaren behålla det, men får ersättning för fjerdedelen af dess värde. Är hund van att göra skada eller är egaren varnad, skall han betala dubbelt, i första fallet således djurets hela värde och i andra fallet halfva värdet, ehuru det ätbara djuret behålles af egaren. Gör hund skada tredje gången, skall egare betala, som sagdt är, och hunden dödas. Lagutskottet har ansett, att dessa bestämmelser icke äro tillräckligt betryggande, emedan det med dem afsedda skyddet i väsentlig grad förringas genom de betydande svårigheter, som i de flesta fall möta mot åstadkommande af bevisning derom, att skadan föröfvats af ett viss egare tillhörigt hundkreatur. Men detta synes mig skola blifva förhållandet med hvilka lagbestämmelser som helst. Bevisningen skall alltid blifva lika svår att åstadkomma. Min öfvertygelse är, att i detta, liksom i många andra fall, då man klagat öfver bristfälliga lagar och påyrkar lagändringar, det icke egentligen är lagens bristfällighet, som orsakat de öfverklagade missförhållandena, utan mera den omständighet, att den lag, som finnes, icke ordentligt tillämpas.

Hvad särskildt angår motionärens begäran om straffbestämmelsers

*Ifrågasatta
lagbestäm-
melser om straff
för uraktiläten
vård om hund-
kreatur.*

meddelande, kan jag icke föreställa mig, att äfventyret att möjligen få erlægga ett mindre belopp i böter skulle verka så afskräckande, att en hundegare därför skulle taga väsentligt bättre vård om sin hund, än han hittills visat sig göra. Skulle emellertid någon lagändring i detta ämne ega rum, vill det synas mig, att man borde rigta dessa bestämmelser mot *all* skada, som åstadkommes af lös löpande hund. Men här är icke fråga om annat än skada på hemdjur.

På grund af hvad jag här i korthet anfört och då det är min öfvertygelse, att så väl Kongl. Maj:ts som Högsta domstolens tid är fullt upptagen af vida viktigare saker än denna lilla fråga, kan jag för min del icke annat än yrka afslag å motionen och utskottets betänkande.

Herr Carlborg: Som jag inom lagutskottet deltagit i utskottets behandling af denna motion och äfven biträdt utskottets beslut om den ifrågasatta underdåniga skrifvelsen till Kongl. Maj:t, anser jag mig böra närmare angifva de skäl, som föranledt mig att biträda skriveseförslaget. Motionären, som är från Norrland, säger i sin motion, att klagomål mångenstädes i landsbygden förspörjas öfver den skada, som af lösa utelöpande hundar tillskyndas får, som gå på bete. Jag har icke varit i Norrland men vistats på många olika trakter i mellersta och södra Sverige, och af egen erfarenhet vet jag, att sådan skada äfven i dessa trakter orsakats af utelöpande hundar. Om nu egaren till det skadade djuret kunde få full ersättning för sin förlust, vore åtminstone olägenheterna häraf i ett afseende afhjelpa. Men det får han sällan, dels gå grund af ofullständiga lagbestämmelser, dels på grund af svårigheten att åstadkomma nöjaktig bevisning. De lagstadganden, som angå denna sak, hafva af motionären åberopats och finnas äfven omförmälda i utskottets betänkande, med utslutande af första afdelningen af 6 § i 22 kap. byggningsabalken, innehållande att den, som med vilja dräper annans hund, skall böta och, om hunden var vallhund eller jagthund, böta dubbelt och ersätta värdet. Slutet af paragrafen lyder sålunda: »Okynnes hund, som biter folk eller få, »bör». ej lös vara». — Det vill synas, som om jagtens idkare och vänner haft nog mycket inflytande vid affattandet af dessa lagbestämmelser, då det vidare i 7 § stadgas, att om hund skadar annans får eller få, får djurets egare endast »halfva läkeslön och halfva skadan», och slutligen att hunden, först då han *trede* gången gör sådan skada, skall dödas.

Hvad bevisningen angår, har jag såsom domare erfarit, huru svårt det är att åstadkomma hvad lagen i sådant afseende fordrar. Många hundegare pläga hafva sina hundar bundna om dagarna och lösa om nätterna, och det är vanligen nattetid sådan skada som den nu ifrågavarande brukar inträffa. När fårens egare vaknar på morgonen, kan han finna tjojtals sönderrifna och bitna får, utan att han kan styrka af hvilkens hund skadan åstadkommits. Äfven om hunden skulle anträffas under jagten efter fåren, kan det hända att han redan bitit en massa får, men vittnena kunna icke intyga mera än att han bitit ett enda. Om egaren till hunden då nekar, att denna bitit de andra fåren och påstår, att dessa lika väl kunnat blifva bitna

af någon annans hund, kommer man icke längre än att döma hundegaren att ersätta det får, som vittnena sett hunden bita.

En annan omständighet att taga i betraktande är djurens lidande, hvarför ju nutiden särskildt ömmar. Också har af jägare framhållits, att det är omenskligt att hålla hundarna bundna och försedda med munkorg eller nosgrimma. Jag medgifver rigtigheten häraf. Men, mina herrar, tänken å andra sidan på hvad fåren lida. De äro af naturen rädda djur och äfven när de icke upphinnas af en jagande hund, plågas de af förskräckelse. När hunden upphinner dem, är han vanligen så uppretad att han i ursinne biter utan att döda dem. Jag har hört talas om, huru ett sönderrifvet får trasslade in sig i sina egna tarmar och stupade på dem. Äro icke fårens lidanden lika beaktansvärda som hundarnes, om man icke bedömer djurens lidande endast i förhållande till deras intelligens? Måne icke det är lika omenskligt låta fåren sönderslitas af hundarna, som att hålla dessa i koppel eller förse dem med nosgrimmor?

Emellertid har jag ansett motionärens förslag icke vara i praktiken tillämpligt och den af honom föreslagna lagbestämmelsen, att en hvar, som genom uraktlåten vård af hundskulptur vållar, att det samma inkommer på andras egor, skulle göra sig förfallen till böter intill femtio kronor, vara väl sträng, då det icke är gifvet att alla hundar bita får. Derför hade jag hellre sett, att motionärens förslag gått i samma rigtning som lagkomiténs, som är af följande lydelse: »Hund, som biter folk eller få, må ej lös vara; finnes sådan hund utom egarens gård; då hafve hvilken som helst våld att den döda». Detta hade dock varit att gå längre än motionären sjelf yrkat, och derför ville jag icke upptaga denna åsigt, som jag anser fullt riktig, utan biträda lagutskottets flertal i dess förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t, i förhoppning, att Kongl. Maj:t måtte upptaga lagkomiténs förslag.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på godkännande af förevarande utlåtande och sedan på afslag å hvad utskottet deri hemställt; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande, n:o 17, i anledning af väckt motion om tillägg till 3 kap. 10 § strafflagen.

Ifrågasatt tillägg till 3 kap. 10 § strafflagen.

Herr Claëson: Lagutskottet har i detta betänkande uttalat en grundsats, som jag icke kan finna riktig, och som jag tror att det vore illa, om Riksdagen i allmänhet och Första Kammaren särskildt just nu satte sitt insegel på. Utskottet säger i slutet af betänkandet, att utskottet vill erinra, »att, enligt hvad 6 kap. 5 § strafflagen tydligt gifver vid handen, sådan gerning, som i 3 kap. 10 § af samma lag åses, icke medför skyldighet att utgifva skadestånd». Jag delar

*frågasatt till-
lägg 1:11 3 kap.
10 § straff-
lagen.*

(Forts.)

äfven utskottets åsigt i detta afseende, då man af stadgandet, att delaktighet af svårare beskaffenhet än den, som omförmäles i 3 kap. 10 § strafflagen, medför skyldighet till skadestånd, måste draga den slutsats, att delaktighet, enligt detta lagrum, icke medför dylik skyldighet; men deremot anser jag icke, i likhet med utskottet, att denna princip är riktig. Frågan har icke praktisk betydelse annat än i fråga om tjufgods. I 3 kap. 9 § strafflagen afses personer, som med vetskap om den olofliga åtkomsten tagit sådan befattning med tjufgodset, som i paragrafen närmare angifves, eller med andra ord, antingen tjufven sjelf, då man icke kan bevisa, att han begått stölden, men han ännu innehar det stulna under sådana omständigheter, att man med visshet kan antaga, att han begått brottet, eller också någon direkt deltagare i stölden. I 3 kap. 10 § afses åter sådana personer, som köpt godset, oakadt de haft skäl att misstänka den olofliga åtkomsten deraf. De, hvilka straffas enligt denna § äro inga oskyldiga personer, som af oförstånd tillhandlat sig detsamma, utan en klass af affärsmän, som är tjufvarnes bäste hjelpare. Dessa affärsmän fråga icke tjufven om godset är stulet och veta icke med visshet, att så är förhållandet; men de hafva skäl att misstänka det och i sitt inre antaga de det nog såsom en gifven sak. Äfven dessa äro, enligt min åsigt, i ett mer eller mindre direkt kompaniskap med tjufven.

Nu anser utskottet det väl vara riktigt och naturligt, att, om en sådan tjufgodsköpare ännu har godset kvar, han skall lemna ut det. Men, om han hunnit förtjena på affären och sälja den i dålig tro åtkomna varan, skall han icke vidare vara skyldig att ersätta den skada, han åstadkommit för målseganden. Men är detta riktigt? Om t. ex. en hästhandlare på en marknad köper en häst under sådana omständigheter, att han i sitt inre måste tro, att hästen är stulen, hvarom han dock ej söker underrätta sig, och sedan säljer hästen till mig, som är van att köpa hästar af honom, hvarefter jag säljer hästen till en tredje person, böra hvarken jag eller den efterföljande köparen vara skyldiga att lemna ut hästen, men det kan icke heller vara rimligt och billigt, att målsegandens rätt skall vara beroende af den omständighet, att den ej rättrådige hästhandlaren hunnit afyttra hästen. Förlusten för hästhandlaren blifver ju lika stor, om han får lemna igen sjelfva hästen som om han får ersätta dess värde, sedan han afyttrat hästen för fulla värdet. Enligt min tanke stämmer det ej väl öfverens med goda rättsgrundsatser att väl straffa köparen men ej låta honom, om han skilt från sig det köpta, godtgöra målseganden den skada, han genom det brottsliga köpet tillskyndat denne. Jag anser det nemligen vara uppenbart, att tjufgodsköparen har del i den skada, som tillskyndats målseganden, ty om icke han eller andre lika litet samvetsömme köpte godset, skulle tjufven hafva det i behåll och målseganden finge då sitt åter.

Jag vill icke sätta i fråga, att en sådan lagförändring, som jag anser önskvärd, nu skulle beslutas, eller ens att Första Kammaren skulle direkt opinera för en sådan lagförändring; men nyligen har, såsom kammaren vet, en af Kongl. Maj:t anbefald revision af strafflagen blifvit verkställd. Den skall snart pröfvas af högsta domstolen och

sedan af regeringen. Jag tror, att det vore lyckligt, om denna enligt min tanke viktiga fråga, som varit föremål för diskussion vid juristmöten och onekligen är beaktansvärd, kunde komma under ompröfning i sammanhang med öfriga af strafflagsrevisionen berörda frågor; men dertill gifver icke denna revision direkt anledning. Jag vågar därför vördsamt yrka, att Riksdagen ville, i anledning af förvarande motion, i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vid granskning af gällande bestämmelser uti strafflagen i öfrigt taga i öfvervägande, huru vida ej 6 kap. i strafflagen borde så ändras, att deraf tydligt framginge, att den, hvilken blifvit förvunnen till sådan delaktighet i brott, hvarom förmäles i 3 kap. 10 § af nämnda lag, må kunna kännas skyldig att gälda den genom brottet åstadkomna skada.

*Ifrågasatt till
lägg till 3 kap.
10 § straff-
lagen.
(Forts.)*

Herr Sjöcrona: Den siste talaren har yttrat, att han instämmer i utskottets åsigt, att, enligt hvad 6 kap. 5 § strafflagen tydligt gifver vid handen, sådana gerningar, som i 3 kap. 10 § samma lag omfattas, icke medföra skyldighet att utgifva skadestånd. Derom behöfver jag således icke med honom tvista. Men den ärade talaren ville deremot icke biträda utskottets åsigt, att detta vore fullt riktigt, hvilket han i viss mån grundade derpå, att han ansåg samma förhållande böra ega rum i afseende å skyldigheten att gifva skadestånd, som i afseende å skyldigheten att utlemna stulet gods. Jag tror dock att han der vid lag sammanblandat två väsentligen olikartade begrepp, vindikationsrätten och rätten att erhålla skadestånd. Vindikationsrätten är, såsom vi alla veta, en sådan rätt, att en person eger, hvarhelst han anträffar honom frånstulet eller eljes olagligen fränhändt gods, återtaga detsamma. Denna rätt var, enligt hvad lagutskottet i ett föregående betänkande fullständigt utvecklat, i 1734 års lag absolut, under hvilka förhållanden som helst, ehuru visserligen senare tiders lagskipning i viss mån gått i en annan riktning. En sådan absolut vindikationsrätt finnes ännu i Norge och Danmark, men i andra länder är denna rätt modifierad, så att den, som köpt godset i god tro, åtminstone i vissa fall anses hafva en ännu bättre rätt dertill än den ursprunglige egaren. Särskildt eger detta hos oss rum, enligt ett högsta domstolens utslag, beträffande den som köpt godset å allmän marknad. Enligt främmande länders lagar har samma uppfattning gjort sig gällande äfven i afseende å det, som köpes i salubod, der varor af samma beskaffenhet som den ifrågavarande allmänligen hållas till salu. Vindikationsrätten hör emellertid till civilrättens område, rätten att erhålla skadestånd deremot till straffrätten. Nu har utskottet sagt, att utskottet anser den äfven af den siste talaren biträdda uppfattningen af 6 kap. 5 § strafflagen vara öfverensstämmande med en riktig rättsgrundsats, enär det i 3 kap. 10 § strafflagen afsedda förfarande ej står i sådant förhållande till sjelfva hufvudbrottet, att en förpligtelse att utgifva skadestånd lämpligen bör å sådant förfarande grundas. Jag kan icke finna mig öfvertygad af hvad den siste talaren anför, att icke detta är fullt riktigt. Skyldigheten att utgifva skadestånd har icke alls något att göra med vindikationsrätten. Den, som gjort sig skyldig

*Ifrågasatt till-
lägg till 3 kap.
10 § straff-
lagen.* endast till den uderlåtenhetssynd, att han icke användt erforderlig omsorg och försigtighet, bör icke derigenom blifva skyldig att utgifva skadestånd.

(Forts.)

Jag tillåter mig således yrka bifall till lagutskottets betänkande

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att detsamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Claëson*, att Riksdagen ville, i anledning af förevarande motion, i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vid granskning af gällande bestämmelser uti strafflagen i öfrigt taga i öfvervägande, huru vida ej 6 kap. i strafflagen borde så ändras, att deraf tydligt framginge, att den, hvilken blifvit förvunnen till sådan delaktighet i brott, hvarom förmåles i 3 kap. 10 § af nämnda lag, må kunna kännas skyldig att gälda den genom brottet åstadkomna skada.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på utlåtandets godkännande vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Claëson* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner lagutskottets utlåtande n:o 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles herr *Claësons* yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—31;

Nej—41.

*Ifrågasatt till-
lägg till 104 §
utsöknings-
lagen.* Föredrogs å nyo lagutskottets den 22 och 24 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion angående tillägg till 104 § utsökningslagen.

Herr *Forssell*. Otto: Det är nogsamnt känt att det går en allt mer och mer tilltagande oro genom alla de moderna samhällena. Den har sin rot i den stora massan af kroppsarbetare, som vid slutet af förra och början af detta sekel blifvit frigifna ur lifegenskapsens bojor. Dessa hafva nu bildat snart sagdt en magt i staten, och

de hota de moderna samhällena med mycket betänkliga omstörtningar. Man har i åtskilliga andra civiliserade länder sökt att på lagstiftningens väg råda bot för följderna af detta tillstånd. De hafva icke haft tillfälle att öppna dörrarne för denna massa af samhällsbefolkning, så att de kunnat blifva jordegare. Deras samhällsförfattningar omöjliggöra detta. Endast i vårt land har det kunnat låta sig göra. Vi befinna oss nemligen i den lyckliga undantagsställning, att vi redan för 60 år sedan genom 1827 års författning om hemmanskyfning och jordafsöndring skapat en afledare för socialismen. Denna författning gör det nemligen för den svenske arbetaren lätt att blifva egare af jord, huru obetydlig den än må vara. Tack vare den, hafva vi åtminstone hittills icke behöft hysa den ringaste fruktan för socialismen och dess förderfvande verkningar, denna socialism, som visst icke är någon öfvergående sjukdom, utan alltmer är stadd i tillväxt.

Efter 1827 års författning har, som bekant, en stor mängd af den kroppsarbetande klassen i vårt land förvärfvat åt sig fast egendom, om också visserligen till ganska obetydligt omfång. De hafva dock blifvit tvungna, i följd af de säregna förhållandena i afseende på vårt beskattningssystem och våra skattelagar, att blifva underordnade hemmansegarne, alldenstund lägenhetsinnehafvaren för sin lilla jordlapp skall till stamhemmanet betala en årlig ränta, hvilken ränta har egenskapen af en frälserränta, och hvarigenom han kommer i ett slags beroende ställning till hemmanets egare. Nå väl, detta förhållande är ju icke af så synnerlig stor vikt och betydelse, men det finnes en annan omständighet, hvilken numera är af en synnerligen betänkelig art, och hvilken jag redan påpekat i min motion. De båda öfriga af mig väckta motioner äsyfta för öfrigt samma sak. Vid köp af dylika jordafsöndringar är det en allmän sed, att enligt ett tyst förbehåll hemmansegaren ensam ansvarar för alla in-teckningar i hemmanet och att innehafvaren af den afsöndrade lägenheten derifrån skall vara befriad. Denna sed är äfven naturlig och nödvändig derför, att om dessa små jordbitar å ett eller ett halft tunnland, hvarå jordegaren lägger sin stuga, skulle relaxeras från in-teckningarne i stamhemmanet, skulle kostnaderna derför blifva större än hela köpeskillingen och snart sagdt omöjliggöra hela verkan af 1827 års förordning. Men nu stundar en tid, hvilken efter en stor mängd sakkunniga personers vitsord hotar med tvångsförsäljning af ganska många fastigheter i vårt land i följd deraf, att jordbrukets produkter ej kunna betinga samma pris som tillföre. Jag kan ej annat än taga denna uppgift för god och saknar fullständigt anledning att deremot inlägga min gensaga. Men följderna deraf blir den, att, enligt nu gällande lagstiftning, sådana lägenhetsinnehafvare komma att få gå som »sparfven från ax». Ehuru de icke förbundit sig till någon betalningsskyldighet för hemmanets in-teckningar, tages deras jord i mät derför, och icke blott den besparade köpeskillingen utan alla på lägenheten nedlagda kostnader och förbättringar gå dem ur händerna. Följderna deraf blir åter den, att alla kroppsarbetare, som gjort några besparingar, afskräckas från att nedlägga dem på detta sätt uti jordlägenheter, hvarigenom de skulle kunna öfvergå från den

Ifrågasatt till-lägg till 104 § ut-söknings-lagen.
(Forts.)

*Ufrågasatt till-
lägg till 104 §
utsköknings-
lagen.*

(Forts.)

kroppsarbetande till den jordegande klassen, och dermed är också verkan af 1827 års författning tillintetgjord.

Då jag nedskref dessa tre motioner, var det ej svårt att förutse, att Riksdagen skulle pålägga den arbetande befolkningen skatt på deras lifsförnödenheter. Såsom motvigt härtill och för att möta de betänkliga följderna af denna beskattning fattade jag beslutet att genom dessa tre motioner till lagförändring — den nu föreliggande, förslag till ny hemmansklyfningsförfattning, hvarigenom afgälden skulle borttagas, och förslag till ändrad lydelse af 1 kap. 2 § jordabalken, enligt hvilket hemmanssegare skulle förhindras att ålägga några naturaprestationer eller dagsverken till honom — förbättra utsigtterna för arbetaren att med trygghet fortgå på den inslagna vägen att blifva jordegare.

Jag förvänar mig till en början deröfver, att lagutskottet icke senterat eller velat beakta, att dessa tre motioner hafva ett oskiljaktigt sammanhang med hvarandra, och att om en af dem faller, jemväl de andra båda måste falla. De tre äro ett och äsyfta alla tre detsamma. Sådana hafva motiven varit till dessa motioner. Utskottet har afstyrkt den nu föreliggande och till stöd därför åberopat, bland annat, att »förslagets genomförande skulle kräfva ändringar äfven i in-teckningsförfordningen, men några sådana har motionären icke föreslagit». Vore detta sant, skulle naturligtvis ensamt på denna grund motionen fallit. Är det sant, så innebär det tillika en ganska allvarlig beskyllning mot motionären för tanklöshet och slarv, då man besinnar att den rigtas mot en fyratio år gammal jurist, hvilken sysselsatt sig icke blott att skipa lag, utan äfven att skrifva lagar, som ännu äro gällande i vårt land. Låtom oss se till, huru härmed må förhålla sig. Utskottet har visserligen icke åberopat någon särskild paragraf i in-teckningsförfordningen, som skulle rubbas, eller på hvilken något intrång skedde, om motionen antoges. Men det är ej svårt att finna hvad utskottet menar. Sedan 1875 års in-teckningsförfordning i 32—36 §§ omförmält, huru förfaras skall, då flera fasta egendomar äro in-tecknade för samma fordran, säger den i 37 §: »har egendom, sedan in-teckning deri beviljades, blifvit styckad; vare om de särskilda delarnes ansvar för in-tecknade beloppet lag som om flera egendomar ofvan är sagdt». Uppenbarligen afser utskottet innehållet i denua 37 §. I 1818 års in-teckningsförfordning finnas naturligtvis inga föreskrifter derom, huru förfaras skall, då egendom blifvit styckad. Ty styckning var då icke medgifven uti annan form, än 12 kap. 7 § arfdabalken föreskref i afseende å arf-fallen jord. Det var först genom 1827 års förfordning, som begreppet styckning uppkom, det vill säga i samma bemärkelse som hemmansklyfning. Ty styckning och klyfning af hemman äro alldeles detsamma. Nu hafva 1875 års lagstiftare uttryckligen omförmält, att de hänföra under 32—36 §§ endast sådana delar af egendom, hvilka blifvit styckade, det vill säga, klufna. Hade deras mening varit att derunder subsumera äfven egendom, som blifvit afsöndrad från hemman, hade paragrafen uppenbarligen skrifvits så: »har egendom etc. blifvit styckad, eller jord och lägenhet derifrån afsöndrad etc.»

Det är möjligt att lagutskottet hemtat sin uppfattning af ordet »styckad» från det allmänna språkbruket. En slagtare styckar ett

köttstycke i huru många stycken som helst. Men man får ej hemta sin uppfattning af lagtermer från allmänna språkbruket. Således vågar jag tillbakavisa beskyllningen att hafva förbisett behovet af en ändring i denna inteckningsförordning. Jag har allt för väl påaktat detta, men också funnit att några förändringar ej äro af nöden.

*[Frågasatt till-
lägg till 104 §
utsöknings-
lagen.
(Forts.)*

Jag vill då öfvergå till de skäl, lagutskottet anfört mot sjelfva innehålllet af motionen. Utskottet säger, att det är »uppenbart att denna inteckningsrätt skulle försämras derigenom, att äldre inteckning, hvilken äfven graverar lägenheten, skulle vid försäljningen till hela sitt belopp skjutas öfver på hemmanet». Dermed åsyftas, att om detta förslag antoges, skulle det menligt inverka på de inteckningar, som blifvit beviljade i egendom, sedan afsöndring derifrån skett, och detta skulle, enligt utskottets förmenande, vara en orättvisa. Men då intecknings- eller fordringsegaren vinner inteckning i egendomen, vet han mera än väl om afsöndring derifrån egt rum, och han kan väl icke pretendera att få förmånsrätt i en egendom, hvaruti han ej erhållit inteckning. Nu anser utskottet det vara en himmelsskriande orättvisa, att en person icke skall få förmånsrätt till betalning i egendom, hvaruti han ej fått inteckning. Detta är grundtanken för utskottets åsigt, äfvensom att realkrediten derigenom skulle lida skada. Skulle realkrediten skadas, nå väl, då står här emot den skada, som uppkommer derigenom, att en egare till afsöndrad lägenhet, den han förbättrat, och å hvilken han nedlagt tusentals kronor, måste med sin egendom ansvara till förmån för en person, som kanske tjugu, trettiö år derefter fått inteckning i det hemman, hvarifrån afsöndringen egt rum, och det utan att dertill hafva förbundit sig. Hvilken orättvisa är större? Jag öfverlemnar åt hvars och ens rättskänsla att bedöma den saken.

Vidare säger utskottet: »ett sådant stadgande, som det af motionären föreslagna, skulle i följd häraf så betydligt försvåra bedömandet af en intecknings värde, att det otvifvelaktigt skulle högst menligt inverka på fastighetskrediten».

Jag kan icke finna det. Det står ju hvar och en, som söker inteckning i ett hemman, fritt att erhålla kännedom om och huru mycket, som derifrån kan vara afsöndradt, och i allt fall får han ej inteckning annat än i återstoden af egendomen. Det bör väl alltså ej kunna inverka på fastighetskrediten.

Slutligen har lagutskottet kommit med det mycket märkvärdiga skälet: »liknande obillighet kan dock äfven ega rum, då från en större egendom afyttrats någon mindre, hemmantal åsatt del, utan att denna del kunnat frigöras från de hela egendomen vidlädande inteckningar». Här är ju uppenbart att inteckningen finnes i egendomen, då den afsöndras, och han vet att den icke kan derifrån skiljas; ty det är tydligt och klart, att, om en egendom styckas eller klyfves, kvarstår inteckningen i de klufna delarne. Utskottet fortsätter: »och vida oftare torde fall inträffa, då en nyttjanderättsinnehafvare drabbas af lika ännu förlust vid exekutiv auktion å en fastighet, af hvilken han innehafvade större eller mindre del». Men detta måtte väl tillkommit af misstag. Jag kan ej förstå annat. Ty en lägenhetsinnehafvare, som har nyttjanderätt, skall enligt lag inteckna sin nytt-

ifrågasatt till-
lägg till 104 §
utskottets-
lagen.
(Forts.)

janderätt. Det säger uttryckligen 1827 års förordning. Och har han det gjort, så lider han ej ringaste förfång af föregående in-tecknings-innehafvare. Endast i det fall måste nyttjanderättsin-teckningen vika, att köpeskillingen ej räcker till fulla gäldandet af föregående in-teckning.

Ändamålet med denna, så väl som med mina båda andra motio-ner, har varit att söka förebygga, att våra kroppsarbetare alltmera skola strömma ut ur landet eller ock kasta sig i socialismens armar. Den har nu blifvit tillbakavisad af lagutskottet, och det tillkommer icke mig att vidare yrka på något bifall dertill. Jag framställer der-för icke något yrkande, väl vetande att motionen icke är framställd till lagutskottet utan till Riksdagen.

Herr Sjöcrona: I egenskap af ordförande i lagutskottet torde det vara min skyldighet att, då den föregående talaren icke velat godkänna utskottets motivering, här yttra några ord till försvar för densamma.

Först ber jag emellertid att få skänka mitt fulla erkännande åt den välvilja, som funnit sitt uttryck i motionen. Det kan vara myc-ket hårdt för egaren att en afsöndrad lägenhet försäljes på grund deraf, att den gemensamt med stamhemmanet häftar för in-tecknad gäld, ehuru den erfarenhet, jag vunnit vid förrättande af exekutiva auktioner, gifver för handen, att mängen gång en sådan obillighet und-vikes derigenom att de vid auktionen närvarande medgifva att afsön-dringen får ega bestånd och icke tagas i betraktande vid försäljnin-gen. Jag ber emellertid få fästa uppmärksamheten derpå att, om någon gång en sådan obillighet kan ega rum, man icke endast derför kan stifva ny lag, ty lagen måste ju vara sådan, att den för samma rättsförhållande stadgar detsamma. Det händer visserligen ofta, att, såsom motionären angifvit, en afsöndring endast omfattar ett eller annat tunnland afrösningsjord, som vid köpet icke haft något värde, men det händer också att afsöndringen består af ganska värdefull mark, såsom då från ett hemman jord afsöndras till tomter, vid jern-vägsstation o. s. v., hvarigenom stamhemmanet, sedan den afsöndrade lägenheten blifver bebyggd, mångdubblas i värde. Skulle man likväl sträcka sin välvilja derhän, att man ville afhjelpa den i motionen an-tydda obillighet, så bör, enligt mitt och utskottets förmenande, stad-gandet omfatta alla liknande förhållanden, således äfven det, att en mindre del afyttrats från en större egendom och äsatts hemmantal utan att hafva kunnat frigöras från de hela egendomen vidlådande in-teckningar.» Om man exempelvis från ett helt hemman säljer undan $\frac{1}{64}$ eller $\frac{1}{128}$ mantal, så blifver det ju åtminstone i de flesta fall lika hårdt för egaren af denna lilla hemmansdel, att densamma försäljes för gäldande af gemensamt in-tecknad fordran, som det är för ega-ren af en afsöndrad lägenhet. För nyttjanderättsinnehafvaren är det lika hårdt, om icke hårdare. Motionären har ifrågasatt, huru vida icke lagutskottets yttrande derom tillkommit af misstag men så är ingalunda förhållandet. Om t. ex. ett hemman in-tecknas för ett hypotekslån till jemförelsevis betydligt belopp och, såsom dervid alltid sker, undantagskontrakt eller nyttjanderättsaftal nedflyttas till

förmånsrätten under in-teckningen för hypotekslånet, så måste, då hemmanet sedan skall tvångsvis säljas, exekutor väl först tillkännagifva, att det säljes med skyldighet för köparen att låta nyttjanderätten blifva orubbad, men innehafvaren af denna rätt kan icke våga inlåta sig på affären och bjuda så stort belopp, att hypoteksföreningen blir betäckt, hvadan intet anbud göres, och, när så klubban faller, är nyttjanderätten borta, äfven om vid nytt utrop köpeskillingen uppgår till så högt belopp, att så väl den första som efterföljande in-teckningar blifva betäckta.

Jag har redan fäst uppmärksamheten på, att afsöndringar kunna vara af beskaffenhet att i högst betydlig mån föröka stamhemmanets värde till gäldande af förut beviljade in-teckningar. Om nu så är förhållandet, är det gifvet, att en person, som lemnar en hemmans-egare lån mot in-teckning i den efter förut skedd afsöndring återstående delen af hemmanet, tager i betraktande, att en föregående gemensam in-teckning gäldas af hemmanet i sin helhet, och då är det likaledes gifvet att, om man genom att bifalla motionärens förslag, skulle öfverflytta den gemensamma in-teckningen till att endast belasta stamhemmanet, skulle den efterföljande in-teckningshafvarens rätt högst väsentligt kränkas. Derför torde det skäl, utskottet i andra rummet åberopat, vara fullt hållbart.

Slutligen har lagutskottet anmärkt, att förslagets genomförande skulle kräfva förändringar i in-teckningsförordningen. Detta utskottets yttrande har motionären uppfattat nästan såsom en förolämpning mot honom, ty det skulle, enligt hans mening, innebära att han icke kände till gällande bestämmelser angående in-teckningsväsendet. Den saken kan jag emellertid icke hjälpa, utan måste vidhålla hvad som i betänkan-det säges. Motionären har sjelf angifvit, hvilka stadganden utskottet åsyftat, men yttrade att utskottet skulle hufvudsakligen fäst sig vid 37 §. Detta är dock ett misstag, ty det är 36 §, som är den viktigaste. Deri stadgas: »Innehafvare af gemensam in-teckning i flera egendomar vare, der någon bland dem särskildt utmättes för annans fordran eller afträdes till konkurs, berättigad att, för utrö-nande huruvida sådan brist kan uppstå, som enligt 34 § bör falla egendomen till last, få jemväl de öfriga egendomarne eller någondera af dem utmätta och sålda, utan hinder deraf att det in-tecknade be-loppet ej är till betalning förfallet». Detta, mina herrar, är, enligt min uppfattning, det primära stadgandet uti ifrågavarande ämne, och det är af den anledning att detta stadgande finnes, som utsök-ningslagens 104 § börjar med de orden att »skola flera fasta egen-domar som för en fordran äro gemensamt in-tecknade, säljas». Denna paragraf innehåller icke något positivt stadgande att sådan försälj-ning skall ske; den refererar endast till 36 § in-teckningsförordningen, som gifver in-teckningshafvaren rätt att fordra sådant, och då måtte det också vara fullt riktigt, som utskottet sagt, att skall ett sådant villägg, som motionären föreslagit, göras till 104 § utsökning-lagen, måste också 36 § in-teckningsförordningen ändras.

På grund af hvad jag nu anfört tillåter jag mig yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Ifrågasatt till-lägg till 104 § utsökning-lagen.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes utskottets ifrågasvarande utlåtande.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 17 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 13, i anledning af väckta motioner i fråga om förnyelse af in-teckning samt om vitsord åt fastighetsbok vid utfärdande af gravationsbevis.

1 punkten.

Godkändes.

2 punkten.

*Om upp-
häfvande af
stadganden
angående
in-tecknings-
förnyelse.*

Herr Claëson: Då jag vid flera föregående tillfällen inom lagutskottet deltagit i behandlingen af gjorda framställningar om afskaffande af skyldigheten att förnya in-teckning för gäld, och städse afstyrkt bifall till sådana framställningar, torde det tillåtas mig, som tillika under en långvarig landtdomareverksamhet fått en rik erfarenhet i ämnet, att anföra skälen för min ståndpunkt, som hittills ock varit Första Kammarens, och hvilken jag hoppas, att kammaren ej heller nu måtte öfvergifva. Jag anser, att i förevarande fråga liksom i så många andra, der ändring i gällande lagstiftning påyrkas, man med förstoringsglas ser bristerna i den befintliga lagen och underskattar de menliga följder, som den önskade lagändringen skulle medföra.

Såsom hufvudsakligt skäl för förnyelsetvångets borttagande har man förut plägat anföra, att detta tvång skulle hindra utländingar att utlåna penningar mot säkerhet af in-teckningar i svenska fastigheter och fastighetsegarne derigenom betagas tillfälle att erhålla lån mot lägre ränta än som står dem till buds hos svenska kapitalister. För min del är jag emellertid öfvertygad, att andra så starka skäl tala emot att annat än i undantagsfall placera penningar mot in-teckning i fastigheter i främmande länder, att lagens föreskrift om förnyelsetvång i detta hänseende utgör en faktor af försvinnande liten betydelse, och att för ett sådant undantagsfalls skull lagförändringen icke bör komma i fråga. Också tyckes icke den ekonomiska komitén, hvars utlåtande synes hafva i frågan varit bestämmande för utskottets hemställan, fäst någon uppmärksamhet vid detta skäl, men deremot anfört åtskilliga andra olägenheter, som skulle härflyta af förnyelsetvånget. Så vidt jag kan bedöma, är verkligen den ekonomiska komiténs framställning af dessa olägenheter ganska uttömmande, och det är mig därför mycket glädjande att kunna säga, att enligt min uppfattning, de anförda olägenheterna, sådana de i verkligheten te sig vid belysning af en lång tids erfarenhet, äro särdeles små och obetydliga.

Den första olägenheten, enligt komiténs framställning, skulle vara »faran af att genom glömska eller förbiseende förverka realsäker-

heten eller förmånsrätten till, mången gång oersättlig, skada för både inteckningshafvare och fastighetsegare — hvilken fara är desto större, som den kan väljas allenast genom ett i och för sig ringa skrif- eller kollationeringsfel.» Det är väl emellertid en naturlig sak, att hvar och en, som har några värdehandlingar om händer, måste åt dessa egna en viss omtanke och, då så är förhållandet, vågar jag påstå, att det är bevis på grof försumlighet och vårdslöshet af in-teckningshafvaren om icke en in-teckning vederbörligen förnyas. Är någon särdeles angelägen att icke förnya sina in-teckningar förr än mot slutet af det 10:de året, då kan det nog lätt hända, att förnyelsen underlåtes. Alla penningeinrättningar hafva emellertid till regel, att låta förnya sina in-teckningar då det nionde året gått till ända, och om alla ville upptaga denna regel, skulle de väl genom påminnelser i form af ränteliqvider o. d. ega ett säkert skydd emot faran af glömska och förbiseende under ett helt års respittid. Jag tror det vara ett ytterligt sällsynt undantagsfall, att in-teckningsförnyelse försummas och än sällsyntare att väsentlig skada deraf uppstår. Komiténs yttrande, att en glömska skulle kunna hafva sin grund i ett skrif- eller kollationeringsfel, tror jag vara än betydelselösare. Först och främst måste nemligen ett sådant fel hafva influtit både i beviset å skuldebrevet och i protokollsutdraget; vidare måste den, som mottager handlingen, hvarken vid mottagandet eller under loppet af tio år derefter märka felet, och slutligen synes det mig i alla fall icke här af kunna följa förnyelsens försummande med mindre än att in-teckningshafvaren ställer allt på sista tiden, ty felet lär väl icke förefinnas med afseende på årtalet, utan endast på datum. Jag tror således icke att man behöfver fästa vidare afseende vid denna be-tänklighet.

Komiténs andra skäl utgöres af »äfventyret att i och för förnyelsen nödgas till domare eller kanslibiträden öfverlemnna värdehandlingar, ofta i stort antal och för höga belopp, utan att därför erhålla mottagningsbevis eller ega regress till staten, i händelse handlingarne missbrukas eller förloras.» Den olägenhet, som skulle ligga häri, är icke exakt återgifven. Hvar och en, som inlemnar handlingar till en domstol eller till en tjänsteman, som på embetets vägnar mottager dem, har rätt att härom fordra ett mottagningsbevis, som vid landt-domstolar kostar i lösen och stämpel sammanlagdt 75 öre. Att personer hafva det förtroende till domstolarne, att de i allmänhet icke fordra sådant bevis, det är deras ensak och icke en brist i lagstiftningen. Emellertid kvarstår visserligen den olägenheten, att man icke har regress till staten, om en handling missbrukas eller förkommer. Men detta äfventyr förefinnes med afseende på alla handlingar, som inlemnas till offentlig myndighet, och i intet fall i så ringa mån, som just vid inlemnande af skuldebref till in-teckningsförnyelse, då in-teckningslagen gifver fordringsegare, som finner större trygghet dervid, rätt att uppvisa skuldebrevet vid annan undererrätt än den, der förnyelsen skall ske, och dit blott inlemnna protokollsutdrag öfver uppvisandet. Jag tror också, att man under den långa tid in-teckningslagen tillämpats, knappast har exempel af någon, som blifvit lidande af denna anledning, och, om sådant verk-

Om upp-häfvande af stadganden angående in-tecknings-förnyelse.
(Forts.)

*Om upp-
häfvaude af
stadganden
angående
intecknings-
förnyelse.*
(Forts.)

ligen inträffat, kunna dylika fall räknas i milliondelar af samtliga inteckningsförnyelser.

Så återstår det tredje och sista af komiténs skäl, nemligen »de icke ringa besvär och omkostnader, som äro förenade med förnyelsen, i synnerhet när den, i anseende till fastighetens belägenhet, måste på främmande och aflägsen ort verkställas.» Detta skäl synes mig vara af så liten betydelse vid en så vigtig fråga som denna, att jag anser, att man måste vara en myggsilare ex professo för att fästa sig der-vid. Det har också varit mig en stor tillfredsställelse att inom lag-utskottet höra ledamöter i Andra Kammaren, hvilka äro kända för sparsamhet och säkerligen vid en sådan utgift, som den förevarande, fästa mera vikt än kapitalister i allmänhet göra, förklara, att detta skäl förtjenade ingen hänsyn. Kostnaden för en inteckningsförnyelse är 4 kronor 50 öre; men dessutom talar man om resor, som skulle vara därför nödvändiga. Hvad nu beträffar inteckningar för lån, som en allmogeman lemnar en annan på några hundra kronor, afse dessa lån vanligen en tillfällig hjälp och blifva i regel icke tio år gamla. De förnyas således oftast icke och der det sker, lemnas handlingen vanligen till en närboende nämndeman eller annat ombud, som för en godtgörelse, hvilken sällan torde öfverstiga 50 öre, atager sig besväret med förnyelsen. De utom orten boende fordrings-egarne utgöras till största delen af hypoteksföreningar och andra allmänna kassor, hvilka pläga låta en gång om året uppvisa sina fordringshandlingar vid närmaste rätt och skicka protokollsutdragen öfver alla inteckningar i samma domsaga till vederbörande domare eller annan person, och hvarken kostnaderna eller besväret härmed kan vara af stor betydelse. Gefle—Dala hypoteksförening skickar sålunda årligen om hösten till mig sina inteckningshandlingar och har härför icke annan kostnad utöfver protokollslösen än 25 öre i postförskott och 20 öre i porto att fördelas på samtliga inteckning-arne. De som äro mera strikt formella och föredraga att skicka sina handlingar till en länsman eller annan kommissionär, de hafva säkerligen ej heller någon dryg kostnad härför.

Dessutom skulle genom förnyelsetvängets borttagande skapas nya utgifter, som måhända blifva större än dem man nu klagat öfver. Gravationsbevis för många tiotal af år skulle blifva dyrare än de nuvarande och de, hvilka, på sätt nu i allmänhet sker, låta sina in-lösta inteckningar sjelfdö, skulle hädanefter, för att slippa ifrån dem, nästan blifva tvungna att låta döda dem.

Om jag sålunda tror mig hafva visat, att olägenheterna af det nuvarande tillståndet i sjelfva verket äro mycket små, återstår att åstadkomma en utredning om de menliga följder, den föreslagna för-ändringen skulle medföra. Dessa följder anser jag verkligen skulle blifva så menliga, att de skulle förderfva hela vårt inteckningsväsen, och jag beklagar mycket att, enligt min mening, början härtill gjorts genom borttagande af skyldigheten att förnya nyttjanderättsinteck-ningar. Jag stöder denna min åsigt på ett yttrande af den ekono-miska komitén, deri det heter: »att ett lämpligt och tidsenligt ord-nande af inteckningsväsendet är för tillgodogörande af realkrediten af genomgripande betydelse lär icke kunna bestridas, lika litet som

att på säkerhet, enkelhet och billighet i nämnda rättsinstitut ligger stor vikt både för fastighetsegare och långifvare.» Deri instämmer jag och vill tillägga att vid billigheten behöfva vi fästa minst afseende, men desto mer vid *säkerheten* och *enkelheten*, deri jag vill inbegripa *reda*. Det kan visserligen synas vara enkelt att, då man väl fått en inteckning, icke behöfva förnya densamma; men jag påstår, att om förnyelsetvånget borttages, skola också både säkerheten och redan försvinna. Till säkerheten och redan i inteckningsväsendet hör att, om en person behöfver framlägga intyg om huru gravationerna på hans fastighet se ut, han så fort och så billigt som möjligt kan få ett gravationsbevis, som lemnar största möjliga säkerhet att deri upptagas alla gravationer, men ej sådana som upphört att gälla. Skulle nu inteckningar icke behöfva förnyas, skulle efter förloppet af några tiotal år domaren behöfva, för utfärdande af sådant bevis, gå igenom många band af inteckningsprotokoll eller böcker. Der skulle också samlas stora antal af inteckningar, som man försummat att döda och som det till och med i många fall skulle vara omöjligt att döda. I propositionen till 1875 års Riksdag har Kongl. Maj:t visat hvilka svårigheter det skulle möta, om man ville afhjälpa detta genom ett ediktalförfarande. För mig ställa sig ock dessa svårigheter så stora, att ett sådant förfarande synes mig hårdt nära omöjligt att genomföra, utan att äfventyra inteckningshafvares säkerhet. Man kan nu säga, att det är en oegentlighet att vissa slag af inteckningar behöfva förnyas och andra icke, och ingen kan vara mera villig än jag att erkänna detta. Enligt mitt förmenande ligger emellertid felet icke deri, att somliga inteckningar behöfva förnyas, utan deri att somliga *icke* behöfva det. I alla händelser är det dock en stor skillnad mellan en inteckning för ett kontrakt och en inteckning för gäld. Den som får ett gravationsbevis, fäster i allmänhet mindre vikt vid att deri upptagas aftal, för hvilka tiden gått till ända, än inteckningar för gäld, om hvilka man icke vet, om de gälla eller icke. I min domsaga, der det är ett mycket stort besvär med gravationsbevisen, händer ofta att den som behöfver ett sådant, icke fordrar att beviset skall upptaga mer än inteckningarne för gäld och detta skall ju i de många fall, der det icke är fråga om egen- domens försäljning, utan endast om dess belåning, vara tillräckligt, och detta sätt att förkorta tiden för gravationsbevisens omfattning till tio år, torde hädanefters ofta komma att användas.

I fråga om den nuvarande inteckningslagens historik ber jag att få nämna, att då högsta domstolen behandlade lagförslaget, afstyrkte samtliga i ämnet hörda ledamöterna borttagandet af skyldigheten att förnya inteckning för nyttjanderätt. Kongl. Maj:t ansåg nu visserligen skälen för denna åtgärd af större betydelse, men på samma gång som förslaget framlades om borttagande af denna skyldighet, angaf Kongl. Maj:t de utomordentligt goda skäl för att icke tillika borttaga förnyelse af inteckningar för gäld, som finnas anförda i lagutskottets utlåtande.

På alla dessa grunder och för att säkerhet och reda fortfarande måtte existera inom vårt inteckningsväsen, anhåller jag om afslag på både motionärernas förslag och utskottets hemställan om en skrif-

Om upp-
häfvaende af
stadganden
angående
intecknings-
förnyelse.
(Forts.)

Om upphäfvande af stadganden angående inteckningsförnyelse.
(Forts.)

velse till Kongl. Maj:t. En skrifvelse i så allmänna ordalag som den ifrågavarande, kan visserligen synas vara en ganska oskyldig sak; men jag tror icke det vara rätt, att Första Kammaren gör en påtryckning hos Kongl. Maj:t i riktning mot en lagförändring, som den icke kan gilla.

Herr Ölander: Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med den föregående talaren, emedan jag är fullkomligt öfverens med honom om de skäl han i sitt yttrande anför. Jag vill emellertid härtill göra några tillägg.

Det nu föreliggande förslaget till lagförändring synes mig ovilkorligen förutsätta eller betinga två andra viktiga lagstadganden. Den ena har lagutskottet i sitt utlåtande redan antydt, nemligen tillerkännande af vitsord åt fastighetsboken, och det andra, som jag anser lika viktigt, angår införandet af ett bestämdt mortifikations- eller ediktalförfarande. Det är gifvet, att, om bestämmelsen om inteckningsförnyelse borttages, en inteckning icke kan längre genom ålder upphöra; utan kommer att fortfa, äfven sedan sjelfva skulden genom preskription upphört att vara gällande. Detta är ett högst oegentligt förhållande, och det måste därför finnas något särskildt erkändt sätt, hvarigenom en inteckning må kunna dödas, utan att originalhandlingen finnes till, d. v. s. sedan denna förkommit eller förstörts. Om således den hemställan, som lagutskottet föreslagit Riksdagen att göra till Kongl. Maj:t, vinner Riksdagens bifall, är det ingen liten uppgift, som derigenom förelägges Kongl. Maj:t. En särdeles vidt omfattande utredning tror jag behöfver vidtagas särskildt just i afseende på mortifikationsförfarandet, på det att *dels* å ena sidan en allt för stor och i många fall nästan omöjlig bevisskyldighet icke måtte åläggas fastighetsegaren, och *dels* å andra sidan inteckningshafvarens rätt icke måtte sättas på spel. Men nu frågar jag: äro verkligen fördelarne af inteckningsförnyelsens borttagande så stora, att det kan vara skäl att till Kongl. Maj:t framkomma med begäran om ett så vanskligt arbete?

Den föregående talaren har anförat åtskilliga skäl för att visa betydelselösheten af det gängse talet om den ifrågasatta lagförändringens gagn för upplåning af utländskt kapital och jag öfverensstämmer fullkomligt med honom deruti, att en sådan uppfattning saknar giltighet.

De skäl, som den s. k. ekonomiska komitén anför, har samma talare äfven visat vara ganska otillräckliga, och till hans framställning vill jag, med afseende på talet om faran för en inteckningshafvare att genom glömska eller förbiseende förverka sin säkerhet, lägga den frågan, i hvilket förhållande i lifvet icke påpasslighet och ordentlighet fordras för att man skall undvika förlust. Skall man lagstifta så, att icke slarf och oordentlighet kunna medföra skada, anser jag att man ställer en allt för stor uppgift på lagstiftaren. Och för min del tror jag, att det mortifikationsförfarande, som man skulle blifva nödsakad att införa samtidigt med borttagandet af inteckningsförnyelse, skulle i detta hänseende blifva en mycket farligare klippa för inteckningshafvaren och mycket lättare kunna leda dertill, att inteck-

ningshafvaren genom förbiseende förlorade sin säkerhet. Huru väl ordnad och efter rättvisans fordringar afpassadt ett sådant förfarande än må vara, aldrig lär man derifrån kunna utesluta nödvändigheten att genom någon på offentligt sätt meddelad publikation tillkännagifva, att inteckningshafvaren har att vänta sig sin intecknings dödande. Den påpasslighet, som ett sådant förhållande fordrar af en inteckningshafvare, är, oinskränkt till tiden som den är, mycket svårare och mera betungande, än den enkla åtgärden, att blott tillse, att de inteckningar, han innehar och till hvilka han har tillträde hvarje dag, icke öfverskrida tio år från deras meddelande eller den sista förnyelsen.

Om upphäfvande af stadganden angående inteckningsförnyelse
(Forts.)

Det andra skälet, som den ekonomiska komitén anført, eller att det skulle vara äfventyrligt att, i och för förnyelsen, nödgas till domare eller kanslibiträden öfverlemna värdehandlingar, tror jag beror helt och hållet på ett misstag. Jag vet icke af att någon nödgas för sådant ändamål till domare eller kanslibiträden aflemna värdehandlingar. Dessa skola öfverlemnas till rätten, d. v. s. till rättens ordförande på landet i närvaro af minst sju ojäfvige män, och i stad af två bisittare, och den gjorda ansökningen skall i rättens protokoll införas. Kan icke detta anses utgöra tillräcklig säkerhet? Dessutom, skall man verkligen försöka på lagstiftningens väg aflägsna de faror, som kunna uppstå derigenom, att man inlemnar originalhandlingar till en domstol, då vore det bäst att borttaga hela vårt inteckningsväsen och många andra rättsåtgärder derjemte.

Det sista skälet, som komitén anført, är det besvär och de omkostnader, hvilka äro förenade med förnyelsen, i synnerhet när den måste verkställas på aflägsen ort. Den föregående talaren har ådagalagt, att kostnaderna i sjelfva verket äro ganska obetydliga, 4 kronor 50 öre à 5 kronor. Besväret torde ej heller kunna uppskattas till stort högre belopp, då vi veta, att om fastigheten är belägen på en från min bostad aflägsen ort, jag har rätt att för förnyelse inlemna min inteckning till rätten i den ort der jag bor, erhålla dess bevis härom och derpå använda protokollet häröfver för att på vederbörlig ort få inteckningen förnyad. Min personliga närvaro derstädes är sålunda ej nödvändig, och jag kan, utan att löpa någon risk att förlora originalhandlingen, anlita hvilken kommissionär på platsen som helst att ombesörja inteckningsförnyelsen, och kostnaden härför kan väl icke vara särdeles afsevärd.

Dessa äro nu de skäl, hvilka skulle göra nödvändigt borttagandet af ett så gammalt, af alla känt och erkänt stadgande, som det om intecknings förnyelse. Jag måste bekänna, att jag lika litet som den föregående talaren kan finna dessa skäl tillräckliga, och jag vågar påstå, att skälen för bibehållande af förnyelseskyldigheten äro af mycket högre värde. I främsta rummet får jag till styrkande häraf åberopa den af utskottet återgifna motivering, som åtföljde Kongl. Maj:ts proposition till 1875 års Riksdag med förslag till den nu gällande inteckningslagen. Det säges deri:

»Man har i sådant hänseende erinrat, att redan inlösta inteckningar ofta förkommo, synnerligast derigenom, att fastighetsegaren förstörde dem, i den tro att inteckningen redan derigenom förfölle:

*Om upp-
häfvan-
de af
stadgan-
den
angående
intecknings-
förnyelse.
(Forts.)*

att till följd deraf, om förnyelserna afskaffades, fastighetsböckerna derest sådana infördes, inom kort skulle komma att såsom gällande upptaga en mängd in-teckningar för fordran, hvilka, ehuru de i verk-ligheten upphört att belasta egendomen, likväl skulle synas kvarstå och derigenom utöfva en menlig inverkan på senare in-teckningar: att om man, för att undanröjda detta missförhållande, ville, i likhet med komitén, medgifva fastighetsegaren rättighet att, efter så kallad ediktalstämning å alla rättsegande, få en inlöst, men förkommen in-teckning dödad, sådant icke blefve tillfyllestgörande, enär fastighets-egaren oftast ej skulle kunna åstadkomma den erforderliga bevisnin- gen derom, att inlösen skett, och att handlingen vore bortkommen. samt endast i yttersta nödfall skulle vilja underkasta sig den kostnad och tidsutdrägt, som med ett dylikt förfarande voro förenade; att, oakadt de i lagen föreskrifna försigtighetsmått vid det så kallade ediktalförfarandet, ändock kunde inträffa, att in-teckningshafvare komme att förlora sin rätt genom underlåtenhet att åtyda en kallelse, som till följd af sjelfva publikationssättet lätt kunnat undgå hans upp- märksamhet; och att denna möjlighet innebure en fara, som mer än de med in-teckningsförnyelsen förenade olägenheter skulle nedsätta förtroendet till hypotek i fastighet.»

Dessa betänkligheter kvarstå i dag lika stora som då dessa mo- tiv afgäfvos, och de skulle icke minskas, utan snarare ökas genom införande af vitsord åt fastighetsboken. Men härtill kommer att, en- ligt min tro, ett dylikt vitsord aldrig skall kunna komma nämnda bok till del. Denna fråga förevar vid sistlidet års juristmöte i Kristiania och vann der mycket liten anslutning. Jag tror ej heller, att rätts- medvetandet någonsin skall kunna känna sig tillfredsstäldt, om en sådan lag antages, med att en persons, af domstol bestämda och er- kända och till säkerhet i dess protokoll intagna rättighet skall kunna genom blott och bart en felskrifning i fastighetsboken förlora sin gällande kraft, och ett annat förhållande, som aldrig varit afsedt, er- hålla giltighet, att den rätt, som tillkommer mig, skall kunna tiller- kännas en annan, min säkerhet nedsättas eller min fordran minskas med ett eller annat hundra eller tusental kronor. En lag hvarigenom en sådan orättvisa blir möjlig, kan säkerligen aldrig vinna tillslutning i vårt land, hvilka fördelar den än i öfrigt skulle kunna medföra.

Jag tror mig nu hafva visat att de skäl, som den ekonomiska komitén anført för in-teckningsförnyelsernas afskaffande, äro otillräck- liga äfvensom att de förutsättningar, som äro nödvändiga för den föreslagna lagförändringen, äro omöjliga att åstadkomma utan faror, för hvilka ingen vill blottställa sig, och utan att in-teckningshafvarnes säkerhet skulle i mycket högre grad äfventyras, än genom förnyelse- tvångets bibehållande. Väger jag alla dessa skäl för och emot den föreslagna förändringen, kan jag icke, såsom lagutskottet, stå tvek- sam inför den frågan, vilkendera sidans skäl äro af största betyd- sen. För mig är det tydligt, att skälen för bibehållandet af nu gäl- lande lag vinna afgjord seger, och jag ber derfor att få yrka afslag på så väl motionerna som utskottets hemställan.

Herr Fröberg: I motsats till de två föregående ärade talarne

anser jag af behovet påkalladt, att skyldigheten att förnya inteckning för fordran afskaffas. Denna skyldighet medför många och stora olägenheter och är förenad med icke så obetydlig risk. Det har redan omtalats, att inteckningshafvaren kan glömma att förnya inteckningen. Är det då icke, frågar jag, önskligt, att lagen ändras derhän, att en sådan glömska icke kommer i fråga. Deraf skulle långt mindre olägenheter uppstå, än nu är förhållandet. Men det är icke blott glömska, som nu är att befara, utan äfven andra omständigheter, oberoende af inteckningshafvaren, kunna uppstå, som utgöra hinder för inteckningsförnyelse. Jag tänker mig att, såsom jag sjelf erfarit, inteckningsprotokollet och den intecknade handlingen blifva skilda från hvarandra. Detta kan och brukar ej så sällan inträffa, helst då inteckningshandlingen en längre tid varit använd och derunder innehafts af flera personer. Antag blott att beviset på inteckningshandlingen är af senare eller yngre datum, än hvad protokollet angifver. Hvad blir då följden, om inteckningshafvaren tror på detta bevis och begär förnyelse inom tio år efter bevisets datum, men efter tio år, räknadt från protokollets datum? Förhållandet blir, att domstolen vägrar förnyelsen, och jag tror knappt, att inteckningshafvaren kan i sådana fall få skadeersättning genom åtal mot vederbörande; och skulle han hafva denna utväg, så kan den försumlige och ersättningskyldige antingen vara död, eller, om han lefver, sakna all tillgång till skadeersättningens utgifvande. Staten ersätter icke inteckningshafvaren hans förlust, och han är då till stor skada från sin inteckningsrätt. Detta visar verkligen *en* olägenhet bland många andra.

Om upphäfvande af stadganden angående inteckningsförnyelse.
(Forts.)

Vidare vill jag erinra, att flera större penningeinträttningar finnas, såsom hypoteksföreningar och enskilda banker m. m. Hos nämnda penningeverk förekomma intecknade fordringsbevis i tusental. De måste äfven stundom förvaras under offentlig kontroll. Här möter det svårighet att, såsom en föregående talare sade, då och då se på de intecknade fordringshandlingarne. Derför föres vanligen öfver dem serskildt register. Blir nu en siffra i datum eller årtalet, då inteckningen beviljades eller förnyades, felskrifven i registret, kan följden blifva den, att inteckningen icke varder i rätt tid förnyad utan går förlorad.

Inteckningsförnyelsen är ock förenad med risk. Inteckningshandlingen måste, för vinnande deraf, uppvisas antingen vid den domstol, der inteckningen beviljats, eller vid annan domstol, i hvilket senare fall inteckningshafvaren helst väljer den, han anser för sig beqvämligast. Nu kan ju härunder hända, att inteckningshandlingen kommer i obehörig persons hand, och det är ej heller omöjligt, att, sedan domaren verkligen tagit emot handlingen, den varder förstörd antingen genom försummelse eller olyckshändelse, såsom eldsvåda. Är icke detta vådligt och riskabelt för innehafvaren af inteckning?

Här har påståtts, att det icke skulle vara så stor kostnad och så stort besvär vid förnyelsen. Nog är det förenadt med besvär. Man tänke sig blott, att någon bor långt aflägsse från den ort, der förnyelsen skall ske. Han känner icke någon person i den orten, till hvilken han kan vända sig. Han har då ingen annan utväg än att vända

Om upphäfvande af stadganden angående inteckningsförnyelse.

(Forts.)

sig till en okänd, hvars pålitlighet han icke känner. Äfven häruti ligger risk. Kostnaderna för intecknings förnyelse kunna också blifva ganska stora, särdeles då det inträffar, att för inteckningsförnyelsen urtima ting måste påkallas.

Enligt mitt förmenande böra åtgärder vidtagas för afskaffande af inteckningsförnyelsetvänet, så att, när inteckning meddelats, den gäller till dess den dödas. Och kommer en sådan anordning att införas, blir det till stor fördel för realkrediten och inteckningar skola då långt lättare kunna belånas, än hvad förhållandet nu är.

Men då jag sålunda önskar framgång åt ifrågavarande reform, nödgas jag dock dervid fasta det vilkor, att ett sådant fastighetsboks-system införas, att fastighetsboken kan tillerkännas vitsord. För vinande af detta ändamål erfordras förändrade föreskrifter i afseende å fastighetsbokens inrättning, särdeles hvad landsbygden angår. Fastighetsboken bör blifva helt annorlunda, än hvad förhållandet nu är, ty att gifva vitsord åt de nuvarande fastighetsböckerna går väl icke an. Dessa hafva icke den öferskådlighet och tydlighet, som behöfves och är önskelig. Om en person är egare af en fastighet, som består af flera särskilda hemmansdelar, föres det nu icke något upplägg i i boken, som visar förhållandet, med denna fastighet, utan äro de särskilda hemmansdelarne upptagna under de upplägg, hvari förekomma det eller de hemman, hvarifrån dessa delar afsöndrats. Först när en sådan förändring vidtagits med fastighetsboken, att hvarje fastighet får sitt särskilda upplägg, kan, derom är jag öfvertygad, den nu ifrågasatta lagändringen lätt genomföras till stort gagn för inteckningsväsendet.

För bibehållande af skyldigheten att förnya inteckningar har anförts, att, om denna skyldighet icke vidare funnes, följdén kunde blifva den, att fastighetsböckerna komme att såsom gällande upptaga en mängd inteckningar, hvilka, ehuru de i verkligheten upphört att belasta fastigheten, likväl skulle synas kvarstå till men för senare inteckningar, hvilket skulle kunna inträffa, om en gäldenär infriat sin inteckning och, när han så gjort, förstör den intecknade handlingen, utan att likväl dessförinnan låta döda inteckningen, som alltså kommer att kvarstå i fastighetsboken såsom i den intecknade fastigheten fortfarande gällande; då deremot, enligt nu gällande lag, inteckningen af sig sjelf upphör, derest den icke i laga tid förnyas. Men, männ tro, om icke, då lagen ändras derhän, att inteckning skall gälla till dess den dödas, fastighetsegaren vidtager den åtgärden att låta i laga ordning döda inteckningen i stället för att förstöra den intecknade handlingen; och torde icke den obenägenhet, som visat sig för dödande af inlösta inteckningar, snarare få tillskrifvas insigten om lagens stadgande, att inteckningen, om den ej förnyas, kommer att i sinom tid förfalla, äfvensom afsigten att inbespara kostnaden för inteckningens dödande, än rådande obekantskap med lagens stadganden? Men den intecknade handlingen kan ju i allt fall förkomma, och därför är det nödigt, att ett mortifikationsförfarande anordnas, så att inteckning ändock må kunna efter ediktalstämming dödas. Detta förfarande anser jag blifva till stort gagn, om det ordnas klokt. Det är visserligen sant, att såsom det blifvit erinradt, det kan blifva

ganska svårt att kunna bevisa, att en handling är förstörd; men den bevisning, som i det fallet bör fordras, torde ej böra afse mer än förebringande af sannolika skäl därför, att handlingen är förkommen, eller alldeles på samma sätt som enligt gällande vexellag tillgår, då någon begär att få döda en förkommen vexel. Och har en handling, som blifvit inlöst, genom eld eller annorledes blifvit förstörd, så tror jag nog utväg finnes att bevisa sådant. Mig synas svårigheterna icke vara så stora. Emellertid har, mig veterligen, mortifikationsförfarandet, enligt vexellagen, ej medfört någon olägenhet, och det är ej heller att befara, det mortifikationsförfarandet, beträffande förkomna intecknade fordringsbevis, skall blifva förenadt med större olägenheter.

Också har invändts att, om nämnda förfarande antages, det kunde inträffa, att en inteckning blefve dödad, utan att innehafvaren får kunskap derom. Men blefve förfarandet ordnad på sätt i 1867 års komitébetänkande antydts, torde denna betänklighet icke ega nog betydighet för att utgöra hinder för antagande af detta förfarande. Enligt nämnda komitébetänkande skulle en innehafvare af inteckning ega att låta i fastighetsboken derom göra anteckning, och inteckningen finge ej i detta fall dödas, innan den sålunda antecknade inteckningshafvaren derom blifvit hörd; hvarförutan föreskrift meddelats derom, att inteckningshafvaren egde att när som helst för förnyelse af sin rätt uppvisa den intecknade handlingen, och att ediktalstämning ej finge utfärdas, förr än tio år förflutit, sedan inteckningen beviljades eller den intecknade handlingen hos domstolen senast företeddes. Med dylika stadganden kan en inteckningshafvare fullkomligt trygga sig emot förlusten af sin inteckningsrätt genom ediktalstämning. En inteckningshafvare, som på sätt berördt är, blifvit i fastighetsboken antecknad, kan derefter vara fullt förvissad, att hans inteckningsrätt ej försvinner, utan att han först deröfver blifvit hörd. Särskildt blefve detta af stor betydelse vid belåningar af inteckningar i hypoteksföreningar och hos bankinrättningar. Man skall vara blind för att icke se fördelarne af en dylik anordning.

Derjemte har anmärkts, att det är förenadt med stor kostnad att få inteckningar efter ediktalstämning dödade. Ja, kanhända kostnaderna någon gång blifva stora, dock tror jag icke, att de i allmänhet blifva större, än hvad inteckningsförnyelsen mången gång redan nu kostar.

På sätt jag redan antydtt, kan jag icke vara med om förevarande lagändring utan att fastighetsboken tilläggas vitsord. För att detta skall kunna ske, är det åter nödvändigt att omarbete nu gällande lagbestämmelser angående så väl inteckningsväsendet som inom andra områden; men för att genomföra denna lagändring fordras ganska lång tid. Man bör således ej dröja att vidtaga åtgärder därför. Det blir kanske också nödigt, att, sedan de nya lagbestämmelserna blifvit antagna, någon tid ytterligare måste förflyta, innan fastighetsboken kan tilläggas det vitsord man önskar. Men då ändringen blifvit verkställd, så vinnas många fördelar, äfven för de domare, som, på sätt förste ärade talaren anmärkte, nu hafva många och stora svårigheter vid utfärdande af gravationsbevis. Sedan blir det lätt

Om upphäfvande af stadganden angående inteckningsförnyelse.
(Forts.)

Om upphäfvande af stadganden angående inteckningsförnyelse.
(Forts.)

att meddela dylika bevis. Det behöfves endast, att det upplägg i fastighetsboken, som afser den fastighet, om hvars gravationer beviset önskas, renskrifves, och kostnaden därför bör icke blifva så förfärlig utan snarare stadna vid ett mindre belopp. Besvaret kommer också att blifva ganska ringa, men deremot blir det långt mera ordning och säkerhet, än det är nu. Jag vill i detta afseende erinna blott derom, huru svårt det för närvarande ofta är att af fastighetsboken erhålla en klar blick öfver en fastighetsgravation, då denna fastighet jemte flera andra af lika skattetal utgöra delar af samma hemmansnummer. En ganska vidtomfattande undersökning erfordras stundom härvid för bestämmande af hvilken del af hemmansnumret en inteckning verkligen besväras.

Det är visserligen sant, att högsta domstolen förut afstyrkt en lagändring i den nu föreslagna riktning; men det skedde icke så ovilkorligt, ty domstolen fann det betänkligt att på en gång taga steget fullt ut och det ansågs, att dermed borde dröjas en tid för att erhålla beredsetid för genomförande af det nya systemet. De fastighetsböcker, vi nu hafva, kunna för öfrigt vara ganska goda för arbeten. Men är det så, att man vill detta stora mål: afskaffandet af skyldigheten att förnya inteckningar och beredande af lättnader för realkreditväsendet, så synes det mig alldeles nödvändigt att bifalla utskottets förevarande förslag, som endast går ut på en skrifvelse till Kongl. Maj:t, deri det ju blott skulle begäras, att Kongl. Maj:t ville taga frågan under ompröfning i syfte att se till, huru vida inteckningsförnyelsetvänet må kunna afskaffas. Finner Kongl. Maj:t detta vara förhållandet, så kommer ju frågan att å nyo föreläggas Riksdagen, som då, om förslaget icke kan af Riksdagen godkännas, är i tillfälle att säga *nej*.

Det har också anförts (jag tror icke det skett här i dag, men jag har hört det enskildt uttalas), att det icke vore rätt att taga bort inteckningsförnyelsen af den anledning, att derigenom landet skulle komma att öfversvämmas af utländskt kapital, hvilket skulle medföra, det räntefoten komme att falla allt för mycket till men för det inhemska kapitalet. Skulle detta få vara skälet mot lagändringen, så får jag säga, att det skälet åtminstone icke går i den riktningen, som nu tyckes vara meningen att gå, nemligen den att bereda lindring åt jordbruket i det betryck, hvaraf det för närvarande lider.

På grund af hvad jag nu anför, och då lagstiftningen redan frigjort innehafvare af nyttjanderätt från skyldigheten att förnya därför beviljad inteckning, samt likformighet i inteckningsförfarandet bör åstadkommas, måste jag stanna vid uttalandet af den önskan, att utskottets hemställan måtte bifallas, om proposition hvarå jag hos herr greffen och talmannen värdsamt anhåller.

Herr Carlborg: Då här är fråga om en lag, som afser att afskaffa inteckningsförnyelsen äfven beträffande inteckning för fordran, tillåter jag mig omnämna en åtgärd, som en ganska stor penningeinträttning, Göteborgs och Bohus läns hypoteksförening, vidtagit i motsatt riktning. Denna har nemligen ingått till allmänna hypoteksbanken med en skrifvelse, hvari begäres, att åtgärder måtte vidtagas

i syfte att få 1875 års inteckningslag ändrad till hvad förut varit stadgadt i afseende å förnyelse af inteckning till säkerhet för nyttjanderätts och andra dermed jemförliga aftal.

Från berörda skrivelse, hvaraf jag här har en afskrift, tillåter jag mig meddela, att sedan hypoteksföreningen påpekat de olägenheter, som vällas deraf, att förnyelse af inteckning till säkerhet för nyttjanderätt eller servitut m. m. nu icke erfordras, hemställer hypoteksföreningen, huru vida det icke vore skäl att ju förr dess hellre, och innan anmärkta olägenheter hunnit medföra ännu större oreda i inteckningsförhållandet vidtaga någon åtgärd till inteckningslagens förändring i sådant syfte, att alla slag af inteckningar skola förnyas, hvarjemte hypoteksföreningen dels anmärker, att, i samma mån som utfärdandet af gravationsbevis försvåras, måste förtroendet till deras tillförlitlighet minskas och i följd deraf alstras misstroende till sjelfva intecknings-säkerheten, dels erinrar, att det mindre välbetänkta lagstadgandet att nyttjanderättsin-teckningar m. m. icke behöfva förnyas, tillkommit emot högsta domstolens enhälliga afstyrkande deraf. Således anser denna penningeinrättning, att in-teckningsförnyelse är både nödig och nyttig. För min del är jag af samma åsigt. Jag anser, att de talare, som yrkat afslag å motionen och lagutskottets betänkande, an-fört så goda skäl, att egentligen ingenting är att dertill lägga; men jag vill påpeka ett förhållande, som jag är förvissad knappt någon i denna kammare lär er fästa sig vid, nemligen kostnaden. Den är nu en småsak, som återkommer hvart tionde år. Borttages deremot föreskriften om in-teckningsförnyelse, så måste hvarje in-teckning dö-das, och kostnaden härför är lika stor om icke större än den nuva-rande. Nu sjelfdör en massa in-teckningar utan något besvär för in-teckningshafvarne och utan någon kostnad. Bli- r åter denna lag-ändring genomförd, måste in-teckningshafvaren vidtaga en dyrbar åtgärd för att bli- va sina in-teckningar qvitt. Jag anser, att det i tal och skrift nu ofta upprepade ropet på borttagande af föreskriften om in-teckningsförnyelse är ett af dessa obetänksamma hugskott, som det tillkommer Första Kam-maren att i sin mån motarbeta, hvadan jag yrkar afslag å den föreliggande punkten.

*Om upp-
häf-vande af
stadgan-
den
angående
in-tecknings-
förnyelse.
(Forts.)*

Herr Sjöcrona: Jag skall icke inlåta mig på att här tala om och söka utreda de materiella fördelar, som genom borttagandet af påbudet om in-teckningsförnyelse skulle uppkomma för innehafvaren af en in-tecknad skuldförbindelse och för dem, hvilka behöfva mot säkerhet af in-teckning i sin fastighet upptaga lån till billig ränta. Der-om har så mycket talats och skrivits, att jag icke behöfver nu vid-röra det. Jag tror för öfrigt, att alla kunna vara ense derom, att man för att vinna alla dessa fördelar kunde önska att få bort påbu-det om in-teckningsförnyelse, så vida icke ett sådant borttagande skulle medföra sådana svårigheter och förvecklingar, hvilka öfver-väga fördelarna.

Redan den komité, som den 10 juli 1867 afgaf förslag till ändrade stadganden för betryggande af egande-, pant- och nytt-janderätt till fastighet, ansåg förnyelse af en i fastighetsbok införd in-teckning icke vara behöflig för in-teckningens bibehållande vid gäl-

Om upp-
häfvande af
stadganden
angående
intecknings-
förnyelse.
(Forts.)

lande kraft och afgaf äfven ett utförligt förslag till det förfarande, som borde ega rum för att få en förkommen inteckning dödad, allt i enlighet med hvad som redan då var och ännu är förhållandet i de flesta andra länder. Med anledning af komiténs förslag afgaf Kongl. Maj:t framställning i ämnet till 1875 års riksdag, hvarvid i motionen anfördes skäl mot borttagande af stadgandet om inteckningsförnyelse, slutande med följande ord: »Då desse och de flera skäl, som förefinnas för bibehållande af inteckningsförnyelsen, äro sådana att de, på sätt inom högsta domstolen blifvit erinradt, mana till synnerlig varsamhet i förevarande fråga, har det icke ansetts rådligt att för närvarande borttaga skyldigheten att förnya inteckningar för fordran». Denna skyldighet blef icke heller borttagen, men sedan dess hafva nu förflutit tretton år och derunder synes behöfvat att få bort föreskriften i fråga hafva gjort sig allt mer och mer gällande; hvilket man kan sluta derutaf, att år efter år motioner i detta ämne framkommit. Dertill kommer nu att den 1886 tillsatta s. k. ekonomiska komitén uttalat sig i samma riktning. Det har således syntts lagutskottet som om man icke längre kunde med likgiltighet svara med ett *non possumus*, utan att saken borde, med afseende på dess stora vikt, tagas i förnyadt noggrannt öfvervägande.

Lagutskottet har erkänt att man kan stå tveksam i valet om hvilka skäl, de, som anförts för eller de, som åberopats mot lagförändringen, böra tillerkännas den största betydelsen, och utskottet har derför stannat vid att tillstyrka en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att saken måtte varda utredd.

Emellertid har utskottet naturtigitvis icke kunnat eller bort tillstyrka en sådan skrifvelse, utan att göra sig reda för, att den åsyftade förändringen är möjlig. De hufvudsakliga skäl, som kunna förekomma och också blifvit förut och äfven här i dag med styrka åberopade mot en sådan lagförändring, äro tvenne: det ena, att man måste hafva något sätt att få tillintetgjord en inteckning till säkerhet för en handling, som förkommit, och det andra att, om förnyelsen borttages, svårighet möter att kunna utfärda giltiga och tillförlitliga gravationsbevis. Hvad det första skälet angår, så har redan 1867 års komité föreslagit ett så kalladt mortifikationsförfarande, enligt hvilket inteckningar, som icke på tio års tid blifvit omförmälda i fastighetsboken, skulle efter ediktalstämming kunna dödas. Jag vill icke inlåta mig på den frågan, om detta förslag är det enda eller bästa, som kan ifrågakomma, det får Kongl. Maj:t taga i betraktande, om en skrifvelse nu aflättes ifrån Riksdagen. Nu erinrar jag endast, att, enligt detta förslag, en inteckning kan blifva dödad utan handlingens företeende, men att man å andra sidan ändock kan värja sig för att få en inteckning obehörigen dödad genom att hvarvt tionde år låta anmärka den i fastighetsboken. Betänkligheterna i detta hänseende synas således icke vara omöjliga att öfvervinna.

Det andra skälet var svårigheten att utfärda gravationsbevis. För närvarande går det så till, att gravationsbevisen skola grunda sig på inteckningsprotokollen; dessa, hufvudhandlingen och fastighetsboken, som infördes genom 1875 års förordning, äro, om jag så får säga, ett bihang till protokollen. Om nu en domare utfärdar

*Om upp-
håfvande af
stadganden
angående
intecknings-
förnyelse.
(Forts.)*

ett gravationsbevis i fullkomlig öfverensstämmelse med inteckningsprotokollen, så är han uppenbarligen fri från allt ansvar, äfven om protokollen äro origtiga i följd af misskrifning, så vida icke den domaren sjelf gjort misskrifningen, ty då blir han naturligtvis ansvarig och får gälda skadan, om han har något att gälda med. I öfrigt får domstolen afgöra hvem förlusten skall drabba.

Nu har lagutskottet föreställt sig, att denna fråga om gravationsbevisens utfärdande skulle lätt kunna lösas derigenom, att inteckningsprotokollen och fastighetsboken finge byta roller, så att fastighetsboken blefve hufvudhandlingen och protokollen bihanget. Då kunde naturligtvis hvarje domare lätt meddela gravationsbevis, ty han behöfde endast slå upp fastighetsboken och behöfde icke gå tillbaka fyratio eller femtio år i protokollen. Genom ett sådant vitsord åt fastighetsboken skulle alls icke beröras den frågan, som här också varit omtalad, nemligen om fastighetsboken bör få ett ovilkorligt vitsord gent emot en verkligt bestående rätt. I det afseendet skulle förhållandet blifva alldeles detsamma som nu, så att, om fel förefunnnes i fastighetsboken, finge den, som vore orsak dertill, gälda skadan, och domstolen finge afgöra, på hvilken förlusten i öfrigt skulle stanna.

Härmed tror jag mig hafva visat, att den föreslagna förändringens genomförande icke är omöjligt, och vid sådant förhållande torde det vara skäl, att Kongl. Maj:t får taga saken i öfvervägande.

Det är visserligen sant, som en talare sade, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t är temligen oskyldig. Den binder icke Riksdagen i sak och kunde synas så mycket mindre behöflig, som Kongl. Maj:t ändå kommer att taga saken i öfvervägande vid pröfning af den ekonomiska komiténs betänkande. Men det ligger vikt på, att Riksdagen nu icke uttalar sig mot den åsigt, komitén uttalat, ty då torde icke Kongl. Maj:t vilja egna denna fråga någon uppmärksamhet.

På grund häraf och med återopande i hufvudsak af hvad en ledamot i lagutskottet, herr Fröberg, förut anfört, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ekman: Då under den diskussion, som här blifvit förd, den ekonomiska komiténs uttalande i fråga om vårt inteckningsväsende flera gånger blifvit framhållet, och då jag har deltagit i denna komiténs arbeten och med min röst bidragit till dess framställning i nu ifrågavarande ämne, så har jag ansett det vara min skyldighet att vid detta tillfälle yttra några ord.

Såsom herrarne alla hafva sig väl bekant, var syftet med den ekonomiska komiténs tillsättande, att den skulle taga i öfvervägande den tryckta ställning, som för närvarande vore i landet rådande, och afgifva sådana förslag till förändringar, som möjligen kunde i någon mån afhjelpa densamma. Det var ju då alldeles naturligt, att frågan om belåning af inteckning i fastighet äfven skulle komma under komiténs ompröfning, och ledamöterna i komitén kunde i allo vitsorda, hvad man äfven inom landet från nästan alla trakter hörde uppgifvas, att i jemförelse med den ränta, som betalades på fastighetslån i andra länder, var den ränta, som här i

*Om upp-
häfvan-
de af
stadganden
angående
intecknings-
förnyelse.*
(Forts.)

landet måste erläggas, alldeles för hög. Kunde någon nedsättning i denna ränta åstadkommas, skulle ju detta i väsentlig mån bidraga till att lindra den svåra ställning, hvaröfver allmänt klagades, och komitén ingick därför på en undersökning, hvilka skäl det kunde vara, som bidrogo till att hålla räntefoten för lån mot säkerhet i fast egendom så hög. Det blef dervid upplyst och till fullo ådagalagd, att, om landets inteckningsväsende vore annorlunda ordnad, utländska penningar skulle utan svårighet finna större placering i landet mot pant af fast egendom. Detta var skälet, hvarför komitén uttalat sig i denna fråga så som den gjort.

Komitén har visserligen framställt ett förslag, huru en förändring af inteckningsväsendet skulle kunna åstadkommas; men man får icke begära af komitén, sådan den var sammansatt, att den skulle kunna fullständigt utreda, huru målet ändamålsenligast skulle kunna nås. Derför får man icke anse, att komitén lätt sinnigt uttalat sig i denna fråga, ty då man har sig bekant, att i andra länder inteckningar i fastighet kunna bibehållas gällande utan att behöfva förnyas hvart tionde år, såsom enligt lag är stadgad och äfven sker här i landet, en sådan förändring äfven här i landet bör kunna genomföras utan att vålla några synnerliga svårigheter. Jag tror således, att denna fråga väl kan förtjena att tagas under närmare ompröfning. Hafva de herrar, som här yttrat sig mot denna förändring, haft rätt, så bör efter en fullständig utredning af frågan någon förändring icke ske; men kan en förändring göras, som för de fastighetsegare, hvilka behöfva upptaga lån mot pant af sin egendom, kunde medföra en nedsättning i räntan, utan att något intresse i öfrigt derigenom förnärmades, så kan jag för min del icke inse, hvarför en förändring i det ifrågavarande syftet icke skulle kunna införas här i landet lika väl som den tillämpats i andra länder.

Jag tror således, att det är ganska mycket skäl att aflåta den af lagutskottet föreslagna skrifvelsen, hvarför jag för min del, sedan jag afgifvit denna förklaring, hvarför den ekonomiska komitén dragit denna fråga fram såsom medverkande till att lindra den tryckta ställningen, anhåller att med min röst få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Wærn* instämde med herr *Ekman*.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr greffen och talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande punkt och vidare på afslag å hvad utskottet deri hemställt, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 2 punkten i lagutskottets utlåtande n:o 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—45;
Nej—31.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,22 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 28 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr statsrådet *Lönegren* aflennade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående stambanans genom öfre Norrland sträckning mellan Skorped och Vännäs.

Denna proposition blef härpå föredragen och bordlagd.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 22, i anledning af väckta motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862;

n:o 23, i anledning af väckt motion om ändring i gällande lagbestämmelser rörande ränta å försträckningar i penningar;

n:o 24, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om domhafvandes skyldighet att utfärda uppslagslistor; samt

n:o 25, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 15 kap. 11 § kyrkolagen.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 10, till Konungen, angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 11, angående verkställd omröstning öfver högsta domstolens ledamöter; samt

n:o 13, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom;

dels äfven till Riksdagens förordnanden:

n:o 12, för de utsedde ledamöterna i komitéen för tryckfrihetens vård;

n:o 14, för borgmästaren m. m. Eskilander Thomasson att vara Riksdagens justitieombudsman; samt

n:o 15, för revisionssekreteraren m. m. Magnus Wilhelm Huss att vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran: statsutskottets den 24 innevarande februari bordlagda utlåtanden n:is 3, 4 och 24;

lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 19—21; samt bevillningsutskottets den 25 i nämnda månad bordlagda betänkande n:o 2.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,38 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Rättelse:

i Första Kammarens protokoll, n:o 7,
sid. 12, rad. 2 och 3 nedifrån *står*: 2 Mos.
läs: 3 Mos.